ЦІНА: 40 центів

НОВІ ДНІ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XI ВЕРЕСЕНЬ — 1960 — SEPTEMBER Ч. 128

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Онуфрійчук Ф. — Леонід Молодожанин визначний мистець 1
Антоненко-Давидович — Слово матері, повість 2
Чапленко В. — "Націонал не в своїй республіці" як розносник русифікації 13
Волиняк П. — "Пісня про рушник" 14
Малишко А. — Рідна мати моя, поезія 17
Качор А. — 80-ліття Андрія Жука 19
Листування. Інформації. Дописи. Бібліографія.

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Леонід Молодожанин у своїй майстерні (Див. статтю на 1-ій сторінці).

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Криволап С., Аделаїда, Австралія 3
Єндик Олександра, Едмонтон, Канада 1
Лазоренко Наталія, Торонто, Канада 1
Скубій Катерина, Торонто, Канада 1
Громницький М., Сан Франциско, США 1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Шкурат Євгенія, Монтреаль, Канада 3.00
Швець Андрій, Вава, Онт., Канада 3.00
Огородник Ол., Трентон, США 2.00
Головко Ольга, Стейтен Айленд, США 1.50
Кіпа Вадим, Нью-Йорк, США 1.00
Ш. Г., Бінгемптон, США 1.00
Н. Д., Нью-Йорк, США 1.00
Мельниченко О., Джермантовн, США 1.00
Заковоротний І., Орандж, США 1.00
Лисик Олена, Ошава, Канада 0.50

Сердечно дякуємо всім за допомогу!

Редакція

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: $ 3.50, піврічна $ 2.00
США — річна: $ 4.00, — піврічна: $ 2.50 амер.
Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).
Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI
187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:
A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:
S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide, South Australia
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Аргентині:
"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26),
Buenos Aires, Argentina
Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.
Editor: Petro Wolyniak.
Address:
187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

ЗАКОН ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

У Канаді, як і в кожній демократичній країні, парлямент схвалює багато законів, які мають служити для добра громадянина й держави. Та не всі ці закони мають однакове значення. "Закон про права людини", одноголосно схвалений Канадським Парляментом 4 серпня 1960 р., має виняткове значення для Канади, а можна сподіватись, що він пізніше може позначитись і на законодавстві інших країн. У чому відмінність цього закону? Відомо, що законом нормується взаємовідносини між державою та її громадянами. Здебільшого закони скеровані на обмеження волі людини. Особливо так збудоване законодавство в СРСР: не дозволяється те, забороняється те, карається отак і отак, "злочинець" карається отак, а його родина отак... Канадський же "Закон про права людини" має протилежне завдання: заборонити державі кривдити людину!

Фактично нового нічого тут нема — канадці всі ці вольності мали й дотепер, але від цього часу ці вольності людини будуть записані в законі, який має стати частиною конституції Канади. Цей закон забезпечує людині безпеку особи, її майна, свободу віри, слова, преси, зборів; заборонена расова, національна, релігійна дискримінація; гарантовані рівні права всіх мов, бо цей закон забороняє

> **"позбавляти особу права користуватись допомогою перекладача в справах, у які вона вмішана, або в яких вона є учасником чи свідком, перед судом, комісією, радою або іншим трибуналом, якщо вона не розуміє чи не розмовляє мовою, якою ці справи ведуться".**

Хіба це не є рівність усіх народів і рас у Канаді? Творцем закону є прем'єр міністрів Канади Високодостойний Джон Діфенбейкер, якого наші читачі не раз бачили на наших фотах і про якого ми не раз писали. Перед голосуванням прем'єр схвильовано промовляв до членів парляменту. Він домагався якщо не знесення, то бодай ревізії т. зв. "Закону воєнних заходів", який був прийнятий ще в часі Першої світової війни і дуже обмежував права людини у воєнний час. Прем'єр також відзначив, що в минулому траплялися випадки національної і релігійної дискримінації осіб, які не належали до англосаксів чи французів. Дж. Діфенбейкер відзначив, що в парляментарному комітеті, який розглядав його проект, були "посли українського, німецького, італійського, китайського, польського, ісляндського і норвезького походження — всі добрі канадці".

Не зважаючи на міжпартійну парляментарну боротьбу, палата овацією оплесками відповіла на промову прем'єра. Один з представників опозиції, ліберальний посол Л. Д. Крестол, назвав законопроєкт Діфенбейкера "зразком блискучого законодавства". Л. Д. Крестол пригадав, що він теж новоканадець, бо приїхав у Канаду ще в дитинстві, всі новоканадці вітатимуть цей закон не тільки за його правний зміст, а ще й за той запал, з яким його схвалено в Парляменті.

Наш прем'єр може бути гордий: політична мета його життя — забезпечити вольності людини в Канаді — здійснилися. Ми — громадяни Канади — можемо бути горді, що маємо такого прем'єра, і щасливі, що живемо в країні, яка забезпечує наші права перед нашою ж державою.

Бути громадянином Канади не тільки велике щастя, а й велика честь: Канада сьогодні чи не найпоступовіша країна світу.

П. ВОЛИНЯК

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

Printed by KIEV PRINTERS LIMITED, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., EM. 3-7839, Canada

ЛЕОНІД МОЛОДОЖАНИН — ВИЗНАЧНИЙ МИСТЕЦЬ

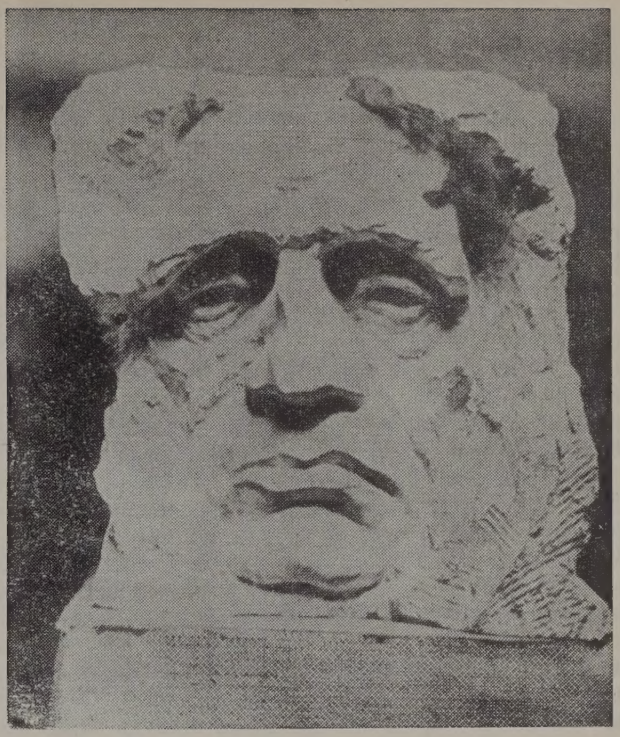

Л. Молодожанин. Маска. Камінь-вапняк. Поверх натурального розміру. Приватна збірка.

Леонід Молодожанин, що в канадських мистецьких колах більше відомий під псевдонімом "Лео Мол", народився 1915 р. на Волині в родині сільського ганчаря. Ще з дитинства у вільний від школи час охоче допомагав батькові в ганчарстві. Його мистецький талант виявився вже тоді, коли він ліпив із глини всяких "коників", "півників" та "собачок", які не тільки приваблювали старого й малого своєю зовнішністю, але разом з тим чарували його юних друзів різними звуками, які видавали їх досконало зроблені пищики.

Батько майбутнього мистця, сам досконалий народній мистець-керамік, хоч і скоро спостеріг здібності свого сина, але навряд чи сподівався, що він колись стане визначним українським скульптором, працями якого гордитиметься вся Канада. Так і виростав майбутній мистець серед розкішної природи, тішачись крапельками роси на буйній зелені трав, оглядаючи квіти та буйні хліба, які красувались на широких полях, слухаючи співу жайворонка в небі та дівчат у тінистих садах. Все це поклало свою печать на формування душі майбутнього мистця — відчуття краси появилось в нього ще в ранньому дитинстві.

Середню освіту Л. Молодожанин здобув в Україні, а мистецтво вивчав на чужині: розпочав навчання у Відні, а закінчив його в Берлінській Академії Мистецтв. Але формальне закінчення мистецької освіти не вдовольняє Молодожанина. Уже в 1946 році він переїздить до Голляндії, де продовжує навчання в Академії Мистецтв у м. Газі, ставши одночасно дійсним членом Академічної Спілки Мистців Голляндії.

У 1948 році Л. Молодожанин приїхав у Канаду. Тут, в умовах не дуже то сприятливих для мистецької творчости, у країні, яка ще не устигла виховати достатньої кількости любителів мистецтва, і яка сьогодні ще більше потребує міцних м'язів, ніж натхненної творчости, наш мистець наполегливою працею, на диво скоро, здобуває признання і популярність не тільки між українцями, а між усіми іншими народами, які населюють Канаду, і сьогодні Л. Молодожанин належить до невеличкої кількости тих канадських мистців, які весь свій час і всі свої творчі сили віддають виключно мистецтву. Сьогодні вже наш мистець лише згадує початки своєї мистецької кар'єри в Канаді, коли він ліпив з глини різні статуетки, головно різних звірів, продавав їх, щоб за вторговані гроші купити кусень мармуру і викласти на ньому свої думки.

Вже за рік свого перебування в Канаді він бере участь у виставці у Вінніпезькій галерії мистецтв, а від 1950 р. бере сталу участь у виставках, головним чином у Вінніпезькій галерії. Тоді ж він вступає в члени Манітобського товариства мистців, а останні чотири роки очолює це товариство.

У 1952 році влаштовує власну виставку своїх праць у Вінніпезькій галерії, про яку прихильно висловилась англомовна преса, а український Вінніпеґ заговорив голосніше про свого талановитого земляка. Для ілюстрації успіхів нашого мистця можна навести факт, що цього року його твори виставлялись на таких виставках: в Королівській Канадській Академії, у Монтреальському Музеї Красного Мистецтва, в Гамільтоні, в Торонті. Між іншим, у Торонті він брав участь у виставці, яка була влаштована лише для чотирьох визначніших канадських мистців.

(Далі на стор. 10-ій).

Борис АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ

СЛОВО МАТЕРІ

(Закінчення)

— Чув, чув. Що ж — завтра подивимось цирк, — відповів Кузьмін-Караваєв, склавши витягнуті руки на вигадливому набалдашнику свого ціпка. — Кажуть, там є чудова наїзниця і навдивовижу спритні жонглери.

Я утримався щось висловити, бо мене це мало обходило: в моїй кишені не було грошей ні на цирк, ні на театр, а просити їх у батька на розваги я вважав за неможливе. Фаетон круто завернув праворуч, де широко розчинили велику залізну браму, і в'їхав на чисте просторе подвір'я.

З перших же кроків у цьому домі мене причмелило багатство, витонченість і незвичайність обстанови. Мені боязко було йти по блискучій паркетній підлозі, щоб не посковзнутись, я не знав, чи можна ступати своїми нечищеними черевиками по дорогих килимах на підлозі, і напружено остерігався, щоб не зачепити та не розбити який-небудь дріб'язок невідомого мені призначення, який — то в бронзі, то в мармурі, то в порцеляні — підступно попадався скрізь під мої руки. Мабуть через це, вся дальша сцена мого першого знайомства з родиною Анемподиста пройшла передо мною, як у тумані. Я скорше відчував, ніж бачив і чув людей, з якими тут зіткнувся. Нашвидку замаскувавши своє обличчя безглуздо-чемною усмішкою, я незграбно човгав правою ногою, віддаючи поклони, і невправно тискав за кінці пальців простягнуті мені руки. Тут я одразу ж двічі сплохував. Перший раз тим, що не поцілував, як годилося, білої пещеної руки в перснях, яку велично подала мені Анемподистова мати. Далі, привітавшись з двома панянками, очевидно сестрами Анемподиста, я простягнув руку ще й якійсь гарненькій дівчині, що саме проходила збоку, несучи якусь карафку. Дівчина хихикнула й, не відповідаючи мені на привітання, шмигнула кудись. Це була покоївка Зіна, що знала більше за мене правила панського етикету, за якими не годилось ручкатись з прислугою...

Я відчував, що на сестер, а надто на матір Анемподиста я справив відразливе враження. Я видався їм, мабуть, чимось подібним до малоосвоєного, але муштрованого вовка, якого хіба що тільки для розваги можна впустити ненадовго до покоїв. Я розумів, що мене терплять тут тільки через те, що я здібний, перший учень у клясі, але то багато важило тільки за партою в гімназії, а не в цих покоях, де насамперед цінували походження, титули й звання.

Мені хотілось мерщій вискочити з цього дому, де мене могла чекати тільки зневага, але моя воля була паралізована. З цього йолопського становища мене вивела старша Анемподистова сестра Мері, що вчилась у шостій клясі дівочої гімназії.

— Ви в лаун-теніс граєте?

Де там грати, коли я і назви ще не чув такої панської забавки!

— Ну, тоді в крокет зіграємо, — запропонувала Мері і владно гукнула: — Кіті, Аня — в крокет!

Кіті була меншою сестрою, другоклясницею, Анею ж, виявилось, був Анемподист — так зменшено звали його в сім'ї.

Був початок травня і на посипаному піском пляцику перед верандою в садку було сухо.

Хоч я і в крокет ніколи ще не грав, однак нехитрі правила його я швидко опанував і під керівництвом Мері, яка великодушно запропонувала бути моїм партнером, швидко почав робити успіхи, і ми стали обігравати байдужого до такої дитячої гри Анемподиста і азартну маленьку Кіті, що ревниво стежила за нашою перевагою.

Ганяючи дерев'яним молотком на довгому держаку жовті поліровані кулі з червоними смугами, я потроху оговтався і почав нишком розглядати панянок. Маленька гладка Кіті з пухкими губками, які вона раз-у-раз вередливо закопилювала, мені не подобалась. "Мабуть, злючка й вереда", подумав я і більше не звертав на неї уваги. Зате від старшої, Мері, я не міг одірвати своїх очей, які самі, поза моєю волею тяглися до її стрункої статури, ясного високого чола, великих зеленавих очей і двох довгих, мало не до пояса, русявих кіс. Вони лежали їй на спині, але часто заважали грати, бо, коли Мері нахилялась, щоб стукнути молотком кулю, коси спадали їй наперед і, розплітаючись, затуляли золотим серпанком її скроні. Одного разу, одкидаючи зе плече неслухняну косу, Мері випадково зачепила кінчиком її мою щоку.

— Пардон! — перепросила вона мене по-французькому, як то водилось у їхній сім'ї, і винувато глянула на мене. Та, видимо, почуття блаженства, що пройняло мене всього від того легкого дотику до моєї щоки м'якого дівочого волосся, розлилось на моєму обличчі, з якого я вже скинув вимушену маску застиглої усмішки. Мері здивовано поширила свої і без того великі очі, пильно вдивляючись у мене. Потім, ледве помітно усміхнувшись, різким рухом низько нахилилась над кулею. Цієї маленької сцени не помітив ні Анемподист, що безжурно наспівував собі якийсь бравурний військовий марш, ні Кіті, яка, боячись програти, стежила тільки за кулями. Але мене ця сцена перевернула всього.

Перший раз за все своє навчання в гімназії я не вивчив того вечора уроків, і якби наступного дня мене спитали б з будь-якого предмета, я дістав би, на подив учителям і учням, одиницю. Через кілька днів з фізики мені поставлено не п'ять, як завжди, а чотири, а ще через день здивований латиніст, докірливо хитаючи головою, вліпив мені трійку, хоч мої відповіді не варті були й того. Я ступив на похилу площину й почав котитись додолу, та це мене не турбувало. Всі мої думки крутились коло Мері, яку мені ввесь час хотілось бачити і разом з тим жаско було глянути в її гарні зелені очі. За своєю новою учнівською звичкою я пробував вкласти і Мері в один із моїх улюблених жіночих образів, але цього разу в мене щось нічого не виходило. Хто вона, ця дівчина, що, як сказала б моя покійна мати, "зав'язала мені світ"? Лермонтовська княжна Мері? Хоч тут і збігалось її перероблене

з Марії, як і в Кіті — з Катерини, ім'я, та мені було ясно, що на княжну Мері вона подібна не більше, як я на Печоріна. У ній не було нічого спільного ні з пушкінською Тетяною, ні з тургенєвською Єленою, ні з гончаровською Вірою. Єдиний літературний образ напрошувався мені в порівняння: сцена з "Тараса Бульби", де Андрій, бувши ще київським бурсаком, продерся в покої панночки шляхтянки. Та що могло нагадувати в Мері ту польську панночку? Нічого. Її можна було прийняти скорше вже за шведку, норвежку, тільки не за польку. Говорила вона співучою мовою центральних російських губерній, і в її устах "мая дарога", "хачу халодной вады" мені не здавалось кривлянням, як у інших. Зате я в її присутності, дві краплі води, скидався на Андрія Бульбенка, а головне, я почував, що можу піти й далі Андрієвою стежкою, аби хоч трохи пасувати до чарівної володарки моїх марень. Я почав соромитись свого убогого вигляду, свого дому, мені страшно було й подумати — що сталось би, коли б Мері раптом запитала мене про моїх батьків. Старші Кузьміни-Караваєви, мабуть, уявляли собі в загальних рисах моє походження і мій домашній побут, але з делікатности, чи не бажаючи зачепити моєї амбіції, ніколи не заводили мову на цю дражливу тему. Я був уже близький до того, щоб нишком почати тягти з дому гроші: ану ж я зустріну зненацька Мері і їй забажається з'їсти морозива або купити квітів. Але мачуха була добра господиня і ховала гроші далеко... А скільки часу я змарнував, тиняючись коло дівочої гімназії та сумежними вулицями — з кволою надією хоч здалека побачити увіч свою мрію!.. Мені й на думку тепер не спадало наслідувати мого улюбленого Інсарова, що вмів стояти на сторожі своєї ідеї і цим зачарував Єлену. Де там! По-перше, у мене не було тоді ні сталих поглядів, ні глибоких переконань. Хоч я вже й намацував ідеї з прочитаних книжок, та все те ще колобродило в страшній плутанині й хаосі, і жодна з ідей ще не встигла осісти в моїй нерозважливій голові. По-друге, ті великі зелені очі й довгі русяві коси так засліпили мене, що я сам ладен був тричі перевернути всього себе навиворіт, аби хоч трохи відповідати Мері і її оточенню. Під різними вигаданими приводами я добирав способу, хоч ненадовго, зайти в дім Кузьміних-Караваєвих і, сам не помічаючи того, унадився туди. Щоб не бути смішним хохою, я попросив Анемподиста вивчити мене грати в лаун-теніс, а далі й у преферанс, що той охоче і з великим знанням діла виконав. Червоніючи за своє невігластво, я розпитував його, як годиться поводитися за столом, у вітальні, про що можна починати розмову, а де краще промовчати. І тут вказівки Анемподиста дуже допомогли мені. Я знав уже, що розрізати під час обіду котлети або рибу ножем — розцінюється у "вищому світі" мало не як злочин, простягти, вітаючись з жінками, самому руку, а не чекати, поки її подадуть, — ганьба, а цокаючись чарками з вином, не можна тримати свою чарку вище від жіночої, бо то майже образа; паням треба конче цілувати руку, але, боронь Боже, поцілувати прилюдно руку якійсь, хоч би й літній, панні — страшний скандал! І я тепер шанобливо цілував Анемподистовій матері, Калерії Олександрівні, її напахчену руку і не помічав, як не помічають повітря в кімнаті, покоївки Зіни, коли вона мелькала перед моїми очима.

Одне слово, я швидко й успішно засвоював від Анемподиста ту "світську" премудрість, без якої не обійтись у товаристві порядному джигунові. Зате як мало міг тепер засвоїти від мене мій новий, безжурний вчитель — Анемподист!.. Я стояв уже на межі двійок і одиниць, без опору поступившись іншим своїм недавнім становищем першого учня. Мені навіть знизили оцінку за поведінку, бо я почав курити тютюн і одного разу необережно попався на вулиці гімназичному наглядачеві, тримаючи в зубах запалену цигарку.

За столом у Кузьміних-Караваєвих я почав розбиратись у винах, відрізняючи якості мадери від, скажімо, токайського. Загалом мені непогано повелося в цьому аристократичному домі; от тільки трохи муляло іноді те, що я їм з чужого столу, користуючись чужим, а не купленим за власні гроші. Та я ладен був змушувати себе не зважати й на це, аби лиш бути близько коло неможливої Мері.

А вона таки справді була неможлива. Ніхто в домі Кузьміних-Караваєвих, навіть Анемподист, і гадки не мали, який гармидер вчинила в моїй душі їхня Мері. До мене тут призвичаїлись уже, і я не справляв більше сенсації своєю появою. Анемподист прив'язався до мене, наперед смакуючи літні мисливські втіхи вдвох зі мною. Він по секрету сказав мені, що просив у батька гроші купити й для мене рушницю і батько погодився дати, в разі Анемподист перелізе у восьму клясу. Калерія Олександрівна примирилась зі мною, як із черговою примхою свого ненаглядного пестуна первістка. Сам Кузьмін-Караваєв, хоч і далі тримався свого зверхньо-поблажливого тону до мене, та був не від того, щоб іноді забавити себе і моєю фігурою. Він любив пореготати і, певно, то для того він привіз сюди з свого маєтку на Орловщині дивака Афоньку і допустив до покоїв нашу сільську дівчину Зіну, яка до того ж була ще й гарненька. Проте ця Зіна, що вже добре наламалась у панських покоях, чула своїм нутром моє мужицьке походження і не поспішала, як іншим, прислужувати мені за столом. Вона б охоче минала мене і якоюнебудь доброю стравою, та за цим пильнував Анемподист. Маленька Кіті не звертала на мене уваги — вона не мала ще в родині голосу, та й для неї я був старший і тому нецікавий. Інша річ — Мері.

Вона, безперечно, догадувалась, чого я червонію при ній, замовкаю, стаю як поплутаний. Це її цікавило і, певно, в якійсь мірі тішило дівоче самолюбство. Мені ніколи не випадало лишатися з нею наодинці, та я був щасливий і з того, що бачу її близько. Шельмівська панна навмисно втелющувала в мене свої зелені очі, розважаючись з того, що я млію під її поглядом, а піймавши раптом на собі мої тужні закохані погляди, здивовано підводила брову, немовби мовчки запитуючи мене, і ледве помітно загадково усміхалась.

Після таких її вправ я повертався додому, як очманілий. Мачуха, як і раніш, закликала мене до столу вечеряти, але мене нудило від її борщів та каш після маринадів, салатів, сирів, біфштексів та бефів караваєвської кухні. Про око я брався за

підручник, але на розгорнутих сторінках я, замість літер і малюнків, бачив знову Мері. Таку загадкову, незрозумілу і тому, мабуть, ще більше знадну. Мачуха трохи побоювалась мене і ніколи не розпитувала, де я був і чого так одмінився останнім часом. Настя допомагала мачусі по хазяйству і їй ніколи було чіплятись до мене. Тільки батько турботно, мабуть, не без впливу мачухи, став приглядатись до мене, а може, вже й до нього дійшли чутки про мій занепад у клясі. У його очах я так високо видерся в науку, що йому, малописьменному, ніяково було втручатися у мої учбові справи. Проте одного вечора він наважився мене спитати:

— Ну, як воно в тебе, Іване?

— Та важкувато щось стало вчитись, тату... — невиразно, щоб менше брехати, відповів я, не підіймаючи від книжки очей.

— Та воно конешно... Науку пройти — не сапку склепати!.. — погодився батько і зітхнув. Він трохи помовчав, підбираючи потрібних слів, та, видимо, нічого не знайшовши, витяг із давнини оте своє заповітне, з чим повіз колись мене до гімназії, і несподівано сам запалився від того.

— Ну, вчись же, вчись, Іване, та докажи всім, що мужицький син може не тільки хвости волам крутити!

Від батькових слів "мужицький син" та "волам хвости" мене аж пересмикнуло. Які там хвости, коли я з самим Кузьміним-Караваєвим у преферанс граю і з тенісною ракеткою вправляюся не гірше від Анемподиста!.. Проте в батьковому голосі я почув стільки невимовленого жалю, благання і останньої надії, що мені стало шкода його. Того ж вечора я гарячково взявся надолужувати прогаяне і таки дещо наздогнав за останні два тижні учбового року.

Ми з Анемподистом усе ж перейшли у восьму клясу. Мене перевели — більше з пошани до моїх колишніх успіхів, Анемподиста ж — хіба що тільки з пошани до його авторитетного батька.

Другого ж дня, як ми закинули подалі свої підручники, збувшись нарешті свого гімназичного клопоту, Анемподист попросив мене прийти до них увечері раніш. Я, розуміється, не забарився радо скористуватися з запрошення. Подумати тільки — цілих два тижні я не бачив Мері!

Виявилось, уся родина Кузьміних-Караваєвих збирається сьогодні в театр, і Калерія Олександрівна та Мері вже закінчували довгу туалетну процедуру. Не знаю, що тоді в лісі здохло, але сам Микола Миколайович надумав подивитись українську трупу Саксаганського, яка давала останню бенефісну виставу. Досі в домі Кузьміних-Караваєвих про цю трупу не було ніколи й мови. З тодішніх міських розваг тут віддавали перевагу тільки циркові та кінематографові, надто коли там ішли фільми з Вірою Холодною, Мозжухіним або закордонною красунею Астою Нільсен.

У театрі наперед закуплено окрему льожу, а перед парадним під'їздом у дворі вже перебирали нетерпляче тонкими, як виточеними, ногами рисаки, запряжені у фаетон. Позад фаетона стояла запряжена однокінь бричка, коло якої порався Афонька, що був у дворі за сторожа, дроворуба, двірника, а в разі потреби й за другого кучера. Та основне завдання його було, здається, — смішити панів, хоч сам він ніколи не сміявся, а лиш зітхав. Я не раз бачив, як Анемподист, гуляючи зі мною по двору й, видимо, наслідуючи свого батька, підступав до Афоньки з усякими безглуздими, заради сміху питаннями. Спитає, бувало, Анемподист:

"Афонька! Какой губернии Кавказ?"

"Чаво?" — навмисне перепитує, щоб зволікти й виграти час, Афонька і поволі кидає роботу. Вже одне це викликало звичайно регіт.

"Кавказ, спрашиваю, какой губернии?" — удавано суворо питає вдруге Анемподист, і Афонька неодмінно засуне брудну п'ятірню під шапку і довго шкребе там у зарослому, покошланому волоссі. Нарешті знизує високопіднятими вугластими плечима і, дивлячись своїми ясними очима на панича, каже:

"Да нешто, барин, нам сиволапым, положено это знать? Никак — Тамбовской, а, может, поди, и Воронежской..."

Регіт покривав Афоньчині слова, і довго потім у панській вітальні, сміючись, оповідали про новий номер Афоньки. У домі Кузьміних-Караваєвих усі, навіть покоївка Зіна, вважали Афоньку за пришелепуватого. Однак я бачив, що він тільки при панах накидав на себе личину дурника, — певно, щоб відмогтись від них; з челяддю і на вулиці він говорив розсудливо й поважно. А взагалі рухався він поволі, був самотній, мовчазний і трохи, справді, дикуватий. Казали, що п'ять років тому в нього на Орловщині померла жінка, яка робила пташницею в панській економії, а за нею скоро й їхня єдина донька. Після того ніби це й "найшло" на нього. став неохайний, млявий, забував потроху не тільки свій рік народження, але й прізвище та своє ім'я. Заради поїздки в ролі кучера до театру, йому наказано вмитись і трохи причепуритись, що він і зробив без усякої охоти. Зараз він сидів уже на козлах, байдужий — чи їхати до театру, чи на кладовище.

Микола Миколайович і Калерія Олександрівна сіли з дочками у фаетон, а я з Анемподистом і Зіною, яку взяли до театру носити панам з буфету солодощі й чай, умостилися в бричці.

Як тільки бричка виїхала з двору, Анемподист, що був сьогодні в прекрасному настрої, почав щипати Зіну за ногу, лукаво підморгуючи мені прищуленим оком.

— Та нуте-бо! — сміючись, одводила його руку Зіна. — Воно ж даже некрасиво получається...

Але ці смішки й дотики спітнілої Зініної руки тільки заохочували Анемподиста. Він щільно присунувся до неї і безцеремонно обійняв позаду її стан.

Я був ні в тих ні в сих. Жирування Анемподиста ніяк не пасувало до того урочистого настрою, який охопив мене від думки, що ось-ось я буду сидіти в театрі близько Мері. Я знав, що Анемподист ніколи не дозволив би собі нічого подібного з дівчиною свого кола, тому мені було соромно за нього і перед Зіною, і навіть перед Афонькою, хоч той сидів мовчки, спиною до нас і, здавалось, нічого не помічав. Що ж до Зіни, то я побачив, що їй подобаються ці брутальні жарти. Вона хихикала й далі, щоки їй пашіли від задоволення, а гарні карі оче-

нята раз-у-раз хитрувато косились на веселого панича.

Анемподист до того знахабнів, що, коли ми проїздили якимось малолюдним, зарослим акаціями провулком, чмокнув Зіну в щоку. Це вже було занадто навіть для Зіни, і вона, щоб прохолодити якось панича, скрикнула:

— Пустіть, безсовісні! Їй-бо, он бариня обернулись і дивляться!..

І по-сільському так одштовхнула Анемподиста ліктем у груди, що той мало не випав з брички.

Афонька, не обертаючись, зітхнув, ворухнув правою рукою, ніби хотів почухати потилицю, але роздумав і, смикнувши віжками, гукнув на коня:

— Но, милый! Пошел!..

У театрі було повнісінько народу. Але публіка — студенти, молоді народні вчителі, ремісники, міщани, базарні перекупки й дрібний служилий люд — явно не подобалась Калерії Олександрівні.

— O, mon Dieux! Quelles paysans, quelles parvenu!* — промовила вона до Миколи Миколаєвича, який теж здивовано лупав банькатими очима по сторонах і не знаходив ніде знайомих облич, крім кількох земських діловодів та повітового ветеринара. Зате я був на сьомому небі. У льожі мені випало сидіти поруч Мері. Ще ніколи я не сидів так близько біля неї! Коли підняли завісу й почалась вистава, я, дивлячись на сцену, бачив воднораз і профіль Мері. Я бачив краєчок її високого чола, довгі густі вії, коси, що спадали їй з пліч, гарні, мов різьблені, пальці, що тримали програму, мені здавалось навіть, що я чую її рівне, спокійне дихання, і то ніби від нього легко й приємно пахло якимись не нашими квітами.

Однак і дія на сцені з першого ж моменту захопила мене. Я ще ніколи не бачив українського театру, і все в ньому було для мене нове. Проте в сюжеті "Невольника", який сьогодні ставили, я скоро пізнав Шевченкову поему "Сліпий", яку, хоч і тьмяно, але пам'ятав з дитячих літ, коли слухав, як батько читав "Кобзаря". Старий, чесний Яринин батько, якого грав Саксаганський, щире кохання Ярини і її названого брата Степана, сцена прощання із Степаном перед від'їздом його на Січ — так зворушили мене, що я довго не міг оговтатись, коли впала завіса і антракт повернув мене з далекої козаччини в освітлену електрикою залю, де серед публіки впадали в очі білі мундири пристава та кількох околодочних міської поліції.

Калерія Олександрівна, яка під час дії раз-у-раз зверталася то до Миколи Миколайовича, то навіть до Анемподиста: Je ne comprends pas — qu'est ce qu'il dit?** — була невдоволена з вистави і через те неохоче пила чай, який разом з бутербродами, тістечками й цукерками принесла на таці з буфету Зіна. Миколу Миколайовича не покинув апетит і тут; він із смаком поїдав бутерброди й тістечка і, запиваючи чаєм, ділився враженням:

— Що ж — артисти непогані, нічого не скажеш, але сама п'єса і цей їхній малоросійський діалект — страх який примітив!

Нащо вже Зіні — і тій не подобалась вистава. На початку першої дії вона стояла коло дверей ложі і з-за портьери спостерігала "кумедію". Та раптом вона так голосно пирснула, що не тільки я з Мері, а й Микола Миколайович здивовано обернулись. Я навіть подумав: невже Анемподист наважився й тут, за спиною батьків, повторити свої штуки в бричці? Та виявилося, що Зіну розсмішило інше:

— Чудно, як ото артисти по-мужицькому розговори балакають! — і вибігла в коридор досміюватись.

Маленьку Кіті теж смішили мужицькі слова, які вона чула тут не тільки зі сцени, а й від декого з публіки під час антрактів, але вона була задоволена вже з того, що її також узяли з дорослими до театру, тоді як могли б лишити й дома. Одна тільки Мері мовчала. Вона уважно стежила за виставою і з цікавістю розглядала незвичну їй простувату публіку.

Коли зі сцени полинула в залю пісня молодого сліпого кобзаря:

І згадав Степан в неволі
Свою Україну,
Нерідного свого батька
Ще й сестру Ярину, —

по мені наче пройшов електричний струм. Мері, очевидно, помітила це і спитала пошепки:

— А вам, Ваня, певно, дуже подобається це?

Що крилося в її запитанні, я не встиг добрати, бо саме наближалось трагедійне розв'язання п'єси, але вже те, що вона нічого не сказала на моє запальне ствердження, — видалось мені за ознаку мовчазної солідарности зі мною. Я не міг припустити, щоб драма осліпленого в турецькій неволі Степана, його поворот на Україну, де в цю пору розігнано Січ і запроваджується кріпаччина, несподівана зустріч засмученої розлукою Ярини з коханим, але вже сліпим Степаном і, нарешті, незвичайний їх шлюб — не зворушили б у глибині душі Мері, як потрясли мене.

Коли Степан, Ярина і старий батько стали в кінцевій дії разом із сільським натовпом навколішки й заспівали:

Дай нам, Боже, дай із неба,
Дай, чого нам більше треба, —
Дай нам миру і спокою
Під могутньою рукою,

якісь спазми стиснули мені горло, і я мало не заридав від досі невідомого, надмірно великого почуття. Передо мною був на сцені не тільки Степан — колишній козак, а тепер сліпий, безпорадний кобзар-жебрак, а враз постав увесь цей мужицький, топтаний панами народ, що заступив колись своїм трупом шлях туркам і татарам і прогримів своєю звитягою на весь світ. Знесилений і кволий, знекровлений, він благав собі навколішках, простягаючи до байдужого неба руки, — тільки миру і спокою, а нові — свої й чужі — пани вже готували для нього кріпацтво...

І я відчув себе нараз, — як і багато, мабуть, хто в залі та на гальорці, — часткою цього скривдженого, знедоленого народу...

Коли почала тихо спускатись завіса, в театрі зчинилось щось неймовірне. Звідусіль зірвалась така буря оплесків і вигуків, що Калерія Олександ-

*) Мій Боже! Які мужики, які простаки! (франц.).

**) Я не розумію, що він каже? (франц.).

рівна майже зомліла. Вона болісно скривилась і затулила пучками свої тендітні вуха. А в залі й надто на гальорці все шаленіло. Глядачі повставали з місць і кричали: "браво!", "слава!" Якийсь студент у вишиваній сорочці під тужуркою вискочив на кріселко і несамовито горлав: "Заповіт!" "Заповіт!" просимо!" і до нього, притримуючи піхви шаблі, сквапно протискався околодочний наглядач...

Коли вдруге підняли завісу й на сцену вийшли, низько вклоняючись, Саксаганський з артистами, жар загального піднесення дійшов апогею. На сцену кидали квіти, хтось так розчулився на гальорці, що почав метати артистам великі антонівські яблука і мало не попав у підстрижену "йожиком" голову пристава, який стояв у першому ряді і настирливо махав комусь рукою за лаштунки. Кілька голосів у залі з різних місць непевно й розбіжно почали співати "Як умру, то поховайте"... Заносилось на скандал або демонстрацію, і в ложі всі повставали, щоб іти.

Під цей галас Мері, підводячись з стільця, спитала мене тихо:

— А ви б згодились стати Степаном, якби я була Яриною?

— Безперечно! — в захваті відповів я, мало не застогнавши від божевільного щастя, що раптом сповнило моє серце від її слів. Але Мері пильно подивилась на мене, примружила очі й усміхнулась. І я завмер від її усмішки. Щось хиже, як у кішки, коли вона схопить мишеня і ось-ось запустить у його тремтяче тільце гострі пазури, блиснуло мені на мить у зелених очах Мері. І вона таки запустила свої пазурки глибоко у мою душу.

— А я б... я б ніколи не могла стати отакою Яриною.

Мері грубо, ніби копіюючи когось із дійових осіб п'єси, вимовила це ім'я, що вже стало мені таким дорогим.

— Хіба вам не здається, що це занадто банально? — жбурнула вона мені на прощання заучену від когось фразу, яку я вже не раз чув з її уст, і, одкинувши рвучким рухом голови свої коси назад, подалась за Анемподистом, що останнім виходив із льожі.

Я навмисне затримався, щоб змішатися з публікою і не попастись більше на очі Кузьміним-Караваєвим.

Мені плюнуто в душу, і саме тоді, коли моя душа в пориві святої наївности найбільше розкрилася перед Мері. Але і враження від вистави було таке велике, що не могло розвіятись навіть після цієї образи. Різні протилежні одна одній думки й почуття роїлись у моїй голові, і мені треба було як слід у всьому розібратись.

Темними вулицями й провулками я повагом ішов додому, думаючи водночас і про Мері, і про Ярину, і про Степана, і про весь мій народ...

Отут би вже й поставити крапку і більше до Кузьміних-Караваєвих — ні ногою. Та треба було, мабуть, дістати ще одного доброго стусана, щоб я остаточно повернувся на те місце, де мені й належало бути.

Днів через три я знову пішов надвечір до Кузьміних-Караваєвих. Не можна ж бо, справді, так раптом, без усякої видимої причини зникнути й дати привід до всяких пересудів. Що б подумав про мене Анемподист, який усе ж непогано до мене ставився? Він, безперечно, сприйняв би моє зникнення як бойкот, як демонстративний осуд його поводження з Зіною, або ще гірше, — за скритий прояв ревнощів до цієї гарненької, але бридкої мені після її смішків у театрі Зіни. Та й самій Мері треба було показати, що хай, мовляв, не дуже заноситься своїми кошачими, зеленими очима, які тепер для мене ніщо перед незрівняною красою душі мужицької Ярини!

Але це треба було передусім практично довести самому собі, — виявити, чи ті очі ще ваблять мене, чи я вже звільнився з-під їхньої страшної влади.

Я прийшов, як виявилось, дуже до речі, бо Микола Миколайович, Анемподист і великий аматор преферансу, наш повітовий поліцейський ісправник, саме сідали на веранді за ломберний столик, щоб почати "пульку".

— Ну, ось і четвертого партнера Бог послав! — радо вигукнув одягнутий у білий, свіжовипрасуваний костюм Микола Миколайович і показав мені за столом місце насупроти себе:

— Ласкаво прошу!

Хоч грали тут "по маленькій", тільки для розваги, і я під керівництвом Анемподиста опанував уже правила гри і не боявся пошитись у дурні, але грати мені не хотілось ні раніш, ні тим більше тепер. Гра — повільна, забарна, а мені так кортіло мерщій стати до словесного турніру з Мері, яку я зустрів на східцях веранди. Підкреслено привітно вона усміхнулась мені й пильно подивилась на моє лице, немовби в театрі нічого не сталося між нами. Ніж грати в преферанс у таке елегійно-чудове червневе надвечір'я, я охотніше погодився б навіть постояти мовчки коло Калерії Олександрівни, яка в глибині веранди, боячись одночасно і сонця і протягів, сиділа в плетеному кріслі й читала черговий французький роман. Я ніколи не бачив у її руках інших книжок, і мені здається, що читати все, не по-французькому писане, навіть і російську класику — вона вважала за "моветон"***. Як і завжди, вона величаво простягла мені до поцілунку руку і попросила мене покликати Кіті, яка віддалік на алейці бавилась у серсо. Я радо виконав її доручення, але це не врятувало мене від картярського столика, де Микола Миколайович уже взяв із свіжої колоди карти і урочисто проголосив:

— Вісім чирва!

— Пас! — невдоволено буркнув на відповідь хрипким басом огрядний ісправник, ворушачи, як прусак, довгими, хвацько закрученими вгору вусами. Я бачив його в Кузьміних-Караваєвих не раз, і, скільки пам'ятаю, йому завжди не щастило в картах. Він тяжко переживав свої копійчані програші і, щоб приховати від інших хвилювання, раз-у-раз вискакував з-за столу й бігав до телефону. Він дзвонив то до поліцейської управи, то до пожежної команди, то раптом на вокзал чи, нарешті, в тюрму. Бачачи його перший раз, можна було подумати, що він, обтяжений державними обов'язками, почував себе в нашому тихому повітовому місті, як на вулкані, весь час чекаючи заколотів, по-

***) Моветон (франц.) — погані манери.

жеж, катастроф і втеч із тюрми. Він і сьогодні через півгодини вже розпочав свою біганину до телефону, від чого став позіхати не тільки Анемподист, але й сам Микола Миколайович. Про мене ж — годі й казати. Я ненавидів його не стільки за те, що він був у повіті найвищим поліцейським стовпом (у мене ще не було тоді конфліктів з поліцією), скільки за неможливе затягнення гри. Тим то я дуже зрадів, коли на веранді з'явилась із самоваром у руках Зіна й почала на великому столі готувати вечірній чай. Це могло на який час перервати гру, а може, й зовсім звільнити мене від неї.

— Віст! — вигукнув, повернувшись від телефону, заклопотаний ісправник і підніс руку з жировим королем.

У цей час десь у дворі люто загавкав Рекс і забряжчав ланцюгом, на якому його тримали вдень. Це був здоровезний дворовий псяра, гроза жебраків, прохачів і всякого дрібного люду, що боязко переступав іноді через подвір'я земського начальника. Мабуть, чуючи нюхом мою плебейську породу, Рекс недолюблював і мене і, незважаючи на мої часті відвідини, завжди сердито гарчав, тільки но з'являлась у дворі моя постать. Зараз він шаленів від люті, не маючи через ланцюг змоги пошматувати зухвалого нахабу, що перся з двору до хвіртки в панський сад. Я саме спасував у картах, боячись обремізитись, і прислухався до собачої гавкотні, коли хвіртка рипнула і з неї вийшла, несміливо озираючись навкруги, сільська баба. З свого місця я перший побачив її чорну керсетку, мережану сорочку й темну зав'язану вгорі хустку. Тихо й обережно переступала вона, як по ковзькій кризі, по присипаній піском алеї, наближаючись до ганку. Майже нечутно звелась сходами нагору й стала край веранди. Зіна, побачивши її, впустила з несподіванки чайні ложечки на стіл і кинулась їй назустріч, немов хотіла перейняти стару.

— Ніззя! Ніззя сюди, мамо! Ідіть на кухню підождете.

— Стривай, доню, мені до панів треба.

— Та ніззя ж, кажу! — заступила їй дорогу Зіна, червоніючи по самі вуха за свою матір. — І як то ви, мамо, претесь, не питаючись, буцім це вам десь у селі! — дорікала вона старій і, щоб виправдатись якось перед панами, обурено висловила здогад: — Це чи не Афонька здуру пустив їх сюди?..

— А в чому, власне, річ? — спитав, обертаючись на стільці, Микола Миколайович і поклав на стіл карти.

Це збадьорило стару. Вона ступила крок наперед і низько вклонилася.

— До вашої милости, паночку, зробіть ласку, пустіть Зіньку...

— То-есть, как это — сделайте "ласку"? Куда пустить? Зачем?

— Та отож я і кажу: дівка вже на порі стала, скоро вже й рушники подавати треба...

— Постой, постой, матушка! Это какие же "ручники"? — і, обертаючись до ісправника, спитав, що означає "на порі". Ісправник пошепки, оглядаючись скоса на Калерію Олександрівну й Мері, пояснив це, видимо, якось по-своєму, бо лице Миколи Миколайовича видовжилось, і він перевів свої очі, які від подиву стали ще лупатішими, на зашарілу Зіну.

— Пікантно! А я і гадки не мав...

— Та це ж вони говорять, — втрутилася Зіна, відчуваючи щось недобре в поясненні ісправника, — вроді як заміж треба мене видавати...

— Замуж? — не сходив з дива Микола Миколайович. — За кого — замуж?

— Та за Данила ж! Там такий роботящий парубок... — стрепенулась стара, зрадівши, що розмова підходить ніби до діла.

Однак Микола Миколайович і далі не міг ніяк добрати ладу:

— Позволь, матушка! Допустим — замуж, но к чему ты приплела эти свои "ручники"?

Стара вибачливо усміхнулась, немовби це не пан, а дурне дитя бозна що лепетало, і повчально промовила:

— Не плетуть їх у нас, паночку, а — тчуть. А потім сама дівка їх вишиває. Закон так велить.

— Це щоб старостам подавати... — вдруге пояснила Зіна, соромливо потупивши очі.

— Хоть убейте, ничего не понимаю! — знизав плечима Микола Миколайович. — "Сначала тчут, а потом вышивают"! Девка какая-то, старосты почему-то... И вдобавок утверждает еще, что этого закон требует!.. Вы понимаете, Никанор Петрович, что-нибудь в этой околесице? — залупав очима на ісправника Микола Миколайович і похитав головою... — До чего же безтолковый народ! Двух слов связать не может!..

— Нет-с, это не то! — авторитетно заперечив ісправник і підвівся з стільця. — Вы вот либеральничаете с ними, Николай Николаевич, а я всегда говорил и говорю: этим мужикам нельзя спуску давать.

Пройшовшись по веранді, щоб трохи прохолонути від гніву, який на нього наганяла самою вже своєю присутністю баба-мужичка, ісправник метнув на бабу обурений погляд і безапеляційно сказав:

— Я то, ведь, знаю их! Ни одного порядочного человека во всей деревне не найдешь! Все мошенники, обманщики, лгуны!..

Баба потерпала від страху, бачачи, як розлютилось начальство. Адже всі його гнівні слова вона сприймала на свою адресу. Чи вона не розчула, чи не второпала останніх слів ісправника, але звела вгору, як на молитві, очі й перехрестилася.

— Матінко Божа! Уже й чаклуни! Та я й не чула, щоб у нашому селі хто до чаклування вдавався. Ось хоч і забожусь на тому! То вже, паночку, ви надарма таку пеню на мене наводите...

— Слышите, слышите! — тріюмфуючи, мов піймав бабу на гарячому, звернувся до всіх ісправник, потрясаючи в повітрі руками. — Врёт и не краснеет! Слышите: я подвёл её под пеню за что-то? А ведь я её, мерзавку, первый-то раз в жизни вижу!.. Нет, только вот так их всех держать! — і він стиснув міцно кулака, блиснувши масивною обручкою на волосатім пальці.

— А що таке "чаклуни"? — тихо спитала мене збоку Мері і, почувши мою відповідь, аж застогнала, регочучи.

— Она говорит — "колдуны", — згинаючись від сміху, намагалась пояснити Мері ісправникові,

але той, не розуміючи гаразд причини сміху й невдоволений, що в розмову лізуть молодші, сердито обірвав її:

— Да я же собственными ушами слышал только что, как она сказала "щелкуны", а не "колдуни"!

Від цих "щелкунів-колдунів" гучно реготав тепер, заплющуючи очі, й сам Микола Миколайович. Його почала навіть потішати кумедна Зіньчина мати, і він був не від того, щоб його й далі смішили. До того ж, йому хотілося подратувати Никанора Петровича, до якого він ставився трохи іронічно, вважаючи в глибині душі за обмеженого реакціонера й бурбона. Через те Микола Миколайович навмисне напустив у свій голос штучного меду і досить прихильно спитав стару:

— Так, значит, замуж, матушка? Мнда... А кто же он, этот герой романа? Как его?..

— Ні, не за Романа, а за Данила, за Бондаренка. Там такий...

— Уверен, что такой же негодяй, как и все! — перебив бабу ісправник, що ніяк не міг досі очуматись.

— Та він же, як і батько його покійничок — нехай царствує — бондар, і добрий бондар, а ви на нього чогось так ото визвірились... — спробувала була захистити репутацію свого майбутнього зятя баба, але ісправникові при останньому бабиному слові урвався терпець і він, забувшись, гаркнув на бабу:

— Молчать!

Становище набирало небажаної гостроти, і Зіна вирішила сама перепросити перед ісправником за свою недотепу-матір.

— Звиніть, їм, пожалуста! Вони, як необразовані, темні, сказать, то ніякого обхожденія не імію̈ть... — і до матері: — І чого ви, мамо, з своїм Данилом лізете, даже не понімаю!

— Но тебе-то этот Данило нравится? — запитав Зіну Микола Миколайович, бажаючи повернути на смішне.

— Нужні вони мені з тим Данилом! — образливо закопилила губу Зіна. — На таких Данил у городі й не гляне ніхто!..

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливи.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно в нашій фірмі опалову оливу. Будете мати повне вдоволення та ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO

FUEL OIL CO. LTD.

204 Bathurst Str.

Телефонуйте:
Удень: ЕМ 6-6539. Уночі: RO 6-8446 або ЕМ 6-6539

Я весь час мовчав. Мене не смішила розмова Зіньчиної матері з Кузьміним-Караваєвим та ісправником. То були два різні світи, які ніколи не могли порозумітися. Між ними була така страшна прірва, яку годі переступити. А якщо хто й пробував переплигнути, як Зінька, той калічився набезвік. Але як міг я опинитись на панському боці цієї прірви, коли мені годилось би стояти поруч цієї баби, що так нагадувала і своїм виглядом, і своєю мовою мою матір? Це ж вона, моя покійна мати, сказала колись мені, як свій заповіт: з панами не водись, з багатими не знайся... Як же я міг переступити через її останнє святе слово?

Бачачи, як із Зіньчиної матері роблять тут посміховисько, я почував сором за те, що сидів за одним столом з ісправником та Кузьміним-Караваєвим, і водночас обурення. Дух бунтівничих Базарова й Волохова, який пригасили були в мені дворянські очі Мері, дух палкого Інсарова знову сповнював мене, але вже не тільки як уподобані літературні образи, а як частина моєї душі. Вони переплітались між собою і вливались у якесь нове, ще не гаразд усвідомлене почуття, яке почало клекотіти в мені після недавньої вистави українського театру.

Я спалахнув і підвівся, коли ісправник крикнув на бабу "Мовчати!" Та цього ніхто не помітив, бо тоді увага всіх була звернута на нещасну Зіньчину матір, що стояла, як на позорищі, серед веранди. З неї сміялися, кепкували, на неї гримали, і ось уже й рідна донька відкинулась від неї і ладна була зо всіма ганити свою засмучену матір.

— Бодай же тобі, доню, добра не було, як ти так образувалася в тому городі! — сказала тихо стара на останні зухвалі Зіньчині слова, а мені аж мороз пройшов поза шкірою. "Образувалася"!.. Та це ж достоту слово моєї матері, що колись вона з докором сказала мені, як перший раз я приїхав додому з гімназії!.. І такі ж сльози, як зараз у Зіньчиної матері, полились тоді в моєї матусі! Гіркі сльози образи й жалю...

Зневажена, скорботна й похила, пішла вона східцями геть, низько схиливши голову. І тоді враз щось стиснуло мені серце. Таж це пішла назад від Зіньки на село не тільки її мати, — то верталась до своєї далекої могилки на сільському кладовищі і моя матуся. Єдина, неповторна...

Я з грюкотом одсунув стільця й прожогом кинувся за нею.

— Куди ти? Чекай! — крикнув мені позаду Анемподист, скочивши з місця, та я і сам спинився на першій сходинці. Я оглянув їх усіх, починаючи від Мері, на якій затримались востаннє мої очі, і з невідомою мені силою, що виросла десь у моїх грудях і сама промовляла за мене, сказав:

— Я не можу бути там, де зневажають мій народ!

Ці слова прохопилися в мене скоромовкою, як заздалегідь приготована фраза, і від хвилювання голос мій кумедно зірвався на слові "народ". Хоч у тому стані я не годен був нічого бачити перед собою, але іронічну усмішку Мері я все ж таки помітив. І це розв'язало все. Не тямлячи себе, я, захлинаючись, майже крикнув, мов дав гучного ляпаса:

— Таж ви... ви всі тут не варті... не варті й

брудного мужицького нігтя цієї баби!

Позад мене істерично зойкнула Калерія Олександрівна, кричав, розмахуючи рукою, ісправник: "Ось до чого доводить лібералізм!..." Та мене як одрубало від них.

Коли ми вдвох із Зіньчиною матір'ю переходили через двір, Афонька стояв коло Рекса, що вже настовбурчив на нас гострі вуха. Афонька зацитькував пса, звільна глядячи його по спині. Коли ми наблизилися, він подивився смутними очима на стару і тяжко зітхнув:

— Эх, милая! Поди, не легко-то с барами договориться!..

Я підбіг до Афоньки і міцно потиснув його зашкарублу, здорову, як у ведмедя, долоню. Афонька за звичкою підняв другу руку почухати під шапкою і невиразно, чи то ніяковіючи, чи виправдуючись, промимрив:

— Чего уж там! Это, стало быть, к примеру, как значит, если понять человека нужно...

Він подався в сутінках червневого вечора до стайні, а я з Зіньчиною матір'ю вийшов із двору Кузьмініх-Караваєвих...

. . . . . .

От і вся вам казочка! — закінчив, журно усміхаючись, гість. — Добрих фей у ній мало, та де їх було і взяти нам у ті часи, але про всяку чортівню, що водилась у тодішньому житті, я розповів вам таки багато.

Семиклясник Юрко, забувши про закордонний фільм, якого хотів сьогодні подивитись, і неприготовану алгебру, слухав батькового приятеля, затаївши дихання. Не все в цій розповіді було йому цілком зрозуміле, про багато чого він почув сьогодні вперше, але враження було велике, і він, дарма що оповідання скінчилось, ще не міг зійти думкою на щось інше.

— Ну, а як же далі, дядю Ваня? — спитав він за хвилину. — У восьмій клясі ви знову сиділи на одній парті з тим Анемподистом?

— Ні, більше я не бачив ні Анемподиста, ні Мері, ні будь-кого іншого з їхньої сім'ї. Чи Кузьмін-Караваєв дістав підвищення чином, чи з яких інших причин, бо саме почалася тоді перша імперіялістична війна, тільки наприкінці літа вся їхня сім'я виїхала з нашого міста. Ісправник Слатін лишався в нас і, видимо, щось говорив про мене директорові гімназії, бо той почав пильно приглядатися до мене. Та я знову був першим учнем у клясі і скінчив гімназію із золотою медаллю. Через три роки революція, що вибухнула в нашій країні, змела і того Слатіна. Гадаю, що й Кузьмініх-Караваєвих десь змило теж далеко з нашої землі. Та про це тобі, мабуть, не раз уже розповідали в школі.

— Розповідають їм багато, та вони дуже скоро забувають те все!! — сказала господиня, несхвально дивлячись на старшого сина.

— А що дивного, — озвався в задумі й сам господар, — вони на готовеньке прийшли, через те й не розуміють часто "почому хліб, і сіль почім".

— Отож, і треба їм частіше слухати такі "казочки" про панянок-відьом та панів-вовкулаків. Це корисніше, як оті заграничні кіна, що після них просить штани пошити дудочками і галстук йому, бачите, купіть, як ті американські блазні носять!..

Гість підвівся прощатись, але тут його затримав ще на хвилину Михайлик, який давно вже розв'язав аритметичну задачу і затаївся, нишком слухаючи й собі оповідання пенсіонера.

— А чого ж ви, дядю, того ісправника не вбили? Я б на вашому місці його з пістолета або й з автомата — рраз і нема!

Гість усміхнувся і погладив Михайлика по голові:

— Сплохував я, виходить, хлопче. Нічого не скажеш! Визнаю... Ну, та ви, бачу, такі ростете, що не сплохуєте, як буде треба! Авжеж ні?..

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх кляс українських шкіл на еміграції:

1. **Л. Деполович**

БУКВАР

Четверте поправлене видання

Ціна: У Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

2. **Петро Волиняк**

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої кляси

Третє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

3. **Петро Волиняк**

КИЇВ

Читанка для 3-ої кляси

Друге збільшене видання (більший формат і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

4. **Петро Волиняк**

ЛАНИ

Читанка для четвертої кляси

Друге поширене й поправлене видання (збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт і формат сторінки).

5. **Петро Волиняк**

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу. Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

6. **Дмитро Кислиця**

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Фонетика й морфологія).

Підручник пристосований до українських еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням та церковним громадам — знижка.

Леонід Молодожанин — визначний мистець

(Продовження із стор. 1-ої).

Л. Молодожанин — мистець великого й різностороннього обдарування. У сучасному мистецтві Канади він є справді світлою точкою, яка є предметом гордости українців Канади. Л. Молодожанин, подібно до мистців Ренесансу, творить у ділянці малярства, скульптури та кераміки. З його праць завжди просвічує ясність композиційної думки, повага та любов до природи, якої мистець ніколи не спотворює, досконала техніка, а головне в його творах завжди променює гармонійна краса природних форм.

Поруч з цим у щоденному житті Л. Молодожанин людина винятково скромна, йому зовсім чужа манера самореклями. Якби так на його місці був хтось інший, то його ім'я не сходило б із сторінок нашої преси. Л. Молодожанин вважає, що про мистця мають промовляти його твори, а не він сам чи навіть голосна рекляма в пресі.

Тут хочемо згадати і його невтомну помічницю його дружину Маргариту, яка є не тільки духовим дорадником мистця, а й сама працює поруч з ним у ділянці кераміки. Між іншим, пані Маргарита з походження голляндка, але досить добре розмовляє і читає по-українському.

Л. Молодожанин. Спаситель. Карарський мармур. Цвинтар св. Марії, Вінніпеґ. Розмір — 6 стіп.

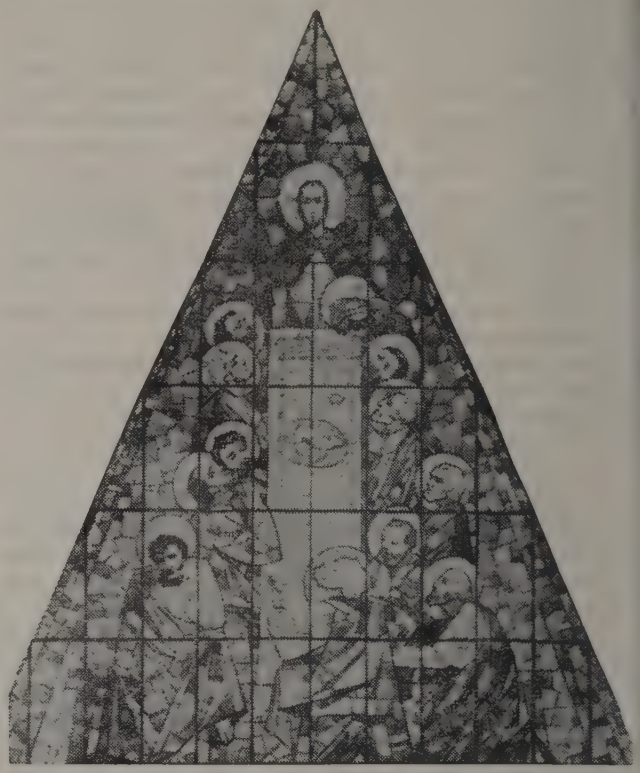

Л. Молодожанин. Вітраж у Юнайтед Чарч, Вінніпеґ. 22 х 26 стіп.

З головніших праць Л. Молодожанина варто згадати розмалювання англійських церков у Брендоні, Вінніпезі та Бодзіжюрі — всі в провінції Манітоба в Канаді. Особливої уваги заслуговує його виконання обличчя Божої Матері, яке вражає глибокою скорботою та стражданням.

Поруч з цим Л. Молодожанин є визначним канадським майстром вітражу. Досі він виконав понад 30 вітражів для церков Вінніпеґу та Вікторії (Бр. Колумбія). Його вітражі — це чудові різнокольорові скла, прикрашені живописом. Деякі з них є величезних розмірів — до 30 стіп висоти. Вони становлять головну прикрасу багатьох церков.

Але, мабуть, скульптура є Л. Молодожанинові найулюбленішою ділянкою мистецтва і він їй віддає найбільше свого часу. Скульптурних праць він виконав багато і вони тепер прикрашують багато великих будівель різних міст Канади, цвинтарів, є вони у мистецьких галеріях Торонта, Гамільтону, Вінніпеґу, а також і в багатьох приватних збірках. В цьому числі ми для наглядности друкуємо кілька фот скульптурних праць Л. Молодожанина.

Найновішою його скульптурною працею є проєкт пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпезі, який одержав другу нагороду. В цей проєкт мистець вложив частину своєї душі. Тут Шевченкова постать творить великий мистецький ефект: вона пов-

на спокійної величі, а одночасно й могутньої, хоч трохи і прихованої, динамічности.

Про якість Молодожанинових робіт говорять його перемоги на конкурсах. Наприклад, у 1954 році він бере участь у Всеканадському конкурсі на будову пам'ятника Робертові Борденові, колишньому голові Ради Міністрів Канади (в час Першої світової війни). На цей конкурс було надіслано 130 проєктів, але Л. Молодожанин одержує на ньому другу нагороду.

Також був нагороджений на Третій всеканадській виставці в 1956 р. у Вінніпезі, а в 1957 і 1959 рр. одержує нагороди в Гамільтоні (Канада). У 1959 р. був вдруге нагороджений на Четвертій всеканадській мистецькій виставці і одержав почесне відзначення від Монтреальського музею мистецтва.

Найновішу нагороду Л. Молодожанин одержав 28 травня цього року. Цього разу він одержав найвище канадське мистецьке відзначення — Медаль Споріднених Мистецтв (скульптура, вітражі, фрески, промислове мистецтво), якою нагородив його Королівський Інститут Архітектів Канади. Президент цього інституту Моріс Паєт заявив, що Л. Молодожанина "нагороджено головно за його осяги в ділянці скульптури, хоч він також добре відомий і в мистецтві вітражу та кераміки".

Нагородження медалею відбулося дуже урочисто, на річному з'їзді архітектів Канади. У цьому святі взяв участь і голова уряду Канади Високодостойний Джон Діфенбейкер, який особисто вітав нашого мистця з його творчими успіхами.

У розмові з головою уряду Л. Молодожанин домагався від уряду підтримки мистецтва в Канаді.

— Ми, — сказав він, — не маємо в Канаді навіть доброї майстерні і змушені віддавати наші праці у США. Мусимо творити власне мистецтво, бо за доляри його не купиш, як це досі часто практикується в Канаді і в США, коли ці країни закуповують мистецькі твори в Європі.

На це голова уряду відповів коротко, але дуже виразно:

Л. Молодожанин. Акт. Теракота. Приватна збірка у Вінніпезі.

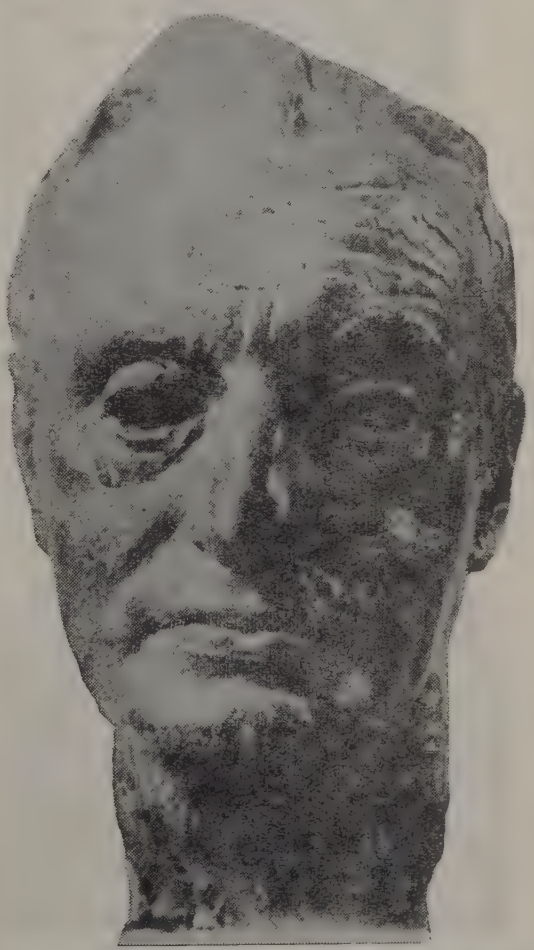

Л. Молодожанин. Портрет. Теракота. Натуральний розмір. Приватна збірка.

— Я дуже хотів би, щоб так, як ви, думали всі ті, які мене оточують і помагають мені в моїй праці!

**
*

Така мистецька діяльність Леоніда Молодожанина, і так її оцінюють мистецькі та державні діячі Канади. Був час, коли українці-піонери корчували канадські праліси і розорювали цілину канадських прерій, будували села та міста, прокладали шляхи в місцевості, де досі не ступала людська нога. Тоді українці вели перед в освоєнні Канади; були й часи, коли Канаду треба було боронити перед ворогами — українці й тут не були позаду: українці проливали свою кров за Канаду на европейських побоїщах в обох світових війнах.

Сьогодні Канада потребує людей, які б працювали в ділянці людського розуму та духовости. Наш народ дає Канаді й таких діячів: українці виявляють себе в ділянках техніки та наукових дослідів, а також стоять на вершинах мистецької творчости. Канада — наша країна, ми її громадяни, хоч ніколи не забудемо своєї поневоленої російським окупантом Батьківщини. Доказом цього є мистець Леонід Молодожанин, який високо підносить мистецтво Канади, одночасно залишаючись українцем. Він ніколи не забуває про свій народ, про свою рідну землю, яка обдарувала його великим талантом.

Леонід Молодожанин — світла точка на українському обрії Канади. Канадські українці мають підставу гордитись його осягами. Та поруч з цим мають і обов'язок моральної допомоги нашому славному мистцеві. Це сприятиме йому в його творчості.

Федір Онуфрійчук

***Л. Молодожанин.* Проект пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вінніпезі. Гіпс. Друга нагорода.**

МІЖНАРОДНЄ ВІДЗНАЧЕННЯ ФІЛЬМУ "ДОРОГОЮ ЦІНОЮ"

Як повідомляє преса, у Лондоні, Англія, відбувся фестиваль фільмів, вироблених у 1959 році. Фестиваль улаштували Брітанський інститут кінематографії та Брітанський національний кінотеатр.

Україна була представлена на цьому фестивалі фільмом "Дорогою ціною" (за повістю М. Коцюбинського), виробленим київською студією ім. О. П. Довженка. Цей фільм визнано на фестивалі найвидатнішим фільмом року. Про це листовно повідомив студію ім. О. П. Довженка директор Брітанського національного кінотеатру С-Рід. С. Рід пише, що цей фільм "був винятково тепло сприйнятий великою авдиторією" та що він сподівається, що студія ім. О. П. Довженка братиме участь і в чергових фестивалях.

Як відомо нашим читачам, цей фільм минулого року був висвітлений і в Торонті. Заходами мистецького стоваришення "Козуб" навіть було влаштовано ще три дні додаткового висвітлення фільму спеціяльно для українців нашого міста, що викликало було чимало нарікань наших "націоналістів".

Рецензія і кадри з фільму (на обкладинці і в тексті) були видрукувані в "Нових Днях" ч. 116, вересень, 1959 року. Рецензію на наше спеціяльне замовлення написав відомий театрознавець, наш сталий співробітник, В. Д. Ревуцький.

Просимо читачів вибачити, що не подаємо джерела, відки взята наша вістка, але ми її беремо з вінніпезького тижневика "Український Голос", редакція якого, на жаль, не вважала за потрібне "підперти" свою вістку джерелом. Ми ж поки що не змогли знайти відомостей про це в українській пресі з Києва.

Докія Гуменна

ЖАДОБА

У цій книжці знайдете чотири оповідання, повні тремтіння самого життя. Вічні теми — приязнь, любов, кохання, родина — і несподівано-незвичайні ситуації.

Ціна книжки: 2 дол. 75 цент.

Замовлення й оплату надсилати на адресу:

"Slovo" c/o Ukrainian Institut of America
2 East 79 Street, New York 21, N. Y., U. S. A.

„НАЦІОНАЛ НЕ В СВОЇЙ РЕСПУБЛІЦІ“ ЯК РОЗНОСНИК РУСИФІКАЦІЇ,

Державно-соціяльний механізм русифікації поневолених народів СРСР на сучасному (хрущовському) його етапі могутній і багатоспроможний.

Найбільша його спроможність і найпотужніший засіб — безпосередня колонізаційна політика Москви, здійснювана в пляні "допомоги кадрами", насилання численних, як сарана, "фахівців" у всі закутки "союзних" і "автономних" республік та областей. Цю "допомогу" можна легко простежувати за поточною радянською пресою, зокрема за ілюстрованими журналами, звідки можна довідатись, що, наприклад, начальника Кременчуцької ГЕС прислано з Москви або що для "уточнення примикання греблі" ще тільки запроєктованої київської ГЕС Всесоюзний інститут "Гідроенергопроект" надіслав звідти ж В. Чистякова, А. Бєловца й В. Гольдштейна ("Літературна газета", ч. 46, червень 1960 рік.). І на догоду цим "незамінним фахівцям" накинула Москва тим нібито "суверенним" республікам недавній зловісний шкільний закон, що ним скасовано державні права національних мов, це для них заливають центральні московські видавництва ті ж таки "суверенні" республіки потоками своєї книжкової продукції, російською пресою, зокрема розмножують "на місцях" з надсиланих літаками матриць "Правду", "Известия", "Комсомольську правду", "Сельскую жизнь", "Труд" і "Литературную газету", цим, наприклад, тільки й зайнятий т. зв. Комбінат преси, збудований біля Києва (про це в журналі "Україна", ч. 11 за червень цього року). Це для них, для цих "фахівців", транслюють радіопередачі з Москви й передають на місцях російською мовою. А вже самі вони, тії московські "фахівці", позасідавши в державному й господарському апараті, створюють таку ворожу для місцевих мов атмосферу, що користування цими мовами стає просто небезпечним, рівнозначним із "контрреволюцією" й "буржуазним націоналізмом". І в цій атмосфері стають типовими такі факти, як от один, відомий мені з приватних джерел, коли заслужений український мистець В. Касіян на недавній виставці української графіки в столиці України Києві у відповідь на звернення до нього одного польського гостя і його колишнього товариша графіка В. українською мовою відгукнувся... російською мовою. Парадокс, що говорить дуже багато! Чи не в пляні цієї "парадоксальної ситуації" можна пояснити й той дивовижний факт, що якийсь Петро Охріменко, живши постійно в с. Забарівці на Чернігівщині, перекладає англійських авторів для московських видавництв тією ж таки російською мовою ("Україна", ч. 11, 1960 р.).

Але в цім імперіялістичнім механізмі діє з неабиякою силою ще один "гвинтик" — "націонал не в своїй республіці". На це явище я вперше звернув увагу, писавши працю "Мовна політика більшовиків". Переслідуючи національні кадри в національних республіках, не даючи їм змоги існувати й працювати серед свого народу, Москва, чи, як вона називає себе в гимні СРСР, "Великая Русь", переганяє їх до інших республік, де вони можуть працювати тільки з російською мовою (бо, наприклад, грузин не може користуватись в Україні грузинською мовою, а українець у Грузії — українською). От, наприклад, свого часу перегнали так до Казахстану українця Ф. Моргуна, і він там уже діє як російський поет. У київській "Літературній газеті", ч 46 за 1960 р. надруковано "побажання товаришеві", отому Моргунові, з приводу його 50-річчя, а в тому "побажанні" сказано, що "Ф. Моргун давно вже живе в Казахстані" (отже, це типовий "націонал не в своїй республіці") і хоч додано, що "він міцно зв'язав свою творчість з культурою і літературою казахського народу", але це не відповідає дійсності: він пише мовою поневолення й денаціоналізації цього народу — російською, як це видно з російських назв його книжок, згаданих у цьому "побажанні". І коли цю ганебну "роботу" в Казахстані виконують українці, то в Україні допомагають отим московським "кадрам", збільшують русифікаційний потенціял Москви казахи чи інші "татари". У ч 11 "України" (за червень 1960 р.) надруковано світлину жінки, що сидить за стерном авта, під заголовком "Саїда буде шофером", а під світлиною підпис: "Україна стала для мене другою батьківщиною, — говорить татарка Саїда Абрамова, яка живе в Харкові". Річ ясна, що та нова "громадянка України" буде й на роботі і в побуті користуватись тільки російською мовою і ніколи навіть не потребуватиме прислухатись до мови місцевого, фактично безправного населення. Ба більше: можна навіть сказати, що такі, як вона, "націонали не в своїй республіці" примушують навіть свідомих українців розмовляти з нею мовою імперіялістичної Москви. У цьому ж числі 11 "України" (хай читач зверне увагу, скільки такого матеріялу дає тільки одно число цього невеличкого журналу!) надруковано нарис письменниці з Донбасу Ларися Черкашиної "Малюнки з натури", а в тому нарисі письменниця оповідає про те, як "Олесь Василенко" показує болгаринові "Георгію (?) Тешкову" ("націонал із сателіта"), "як треба ставити кріпильні стояки" в шахті. Як видно з імени українця Василенка, це свідомий українець, що міг би розмовляти рідною мовою й на виробництві, але поставлений в умови русифікаційної атмосфери, коли чужинець не зобов'язаний знати місцеву мову, він, напевно, пояснював цьому болгаринові по-російському. Отже, "націонали не в своїй республіці" самим фактом своєї появи примушують місцеву людність русифікуватись. Така ворожа й шкідлива роля "націоналів не в своїй республіці" безмірно збільшується, коли вони стають начальниками установ чи керівниками організацій і задають тон своїм підлеглим у всьому, в тому числі й у мовленні. Яскравий приклад такого факту маємо в репортажі Петра Волиняка "Зустріч з людьми із того світу", надрукованому в журналі "Нові Дні", ч. ч. 117 і 118 за 1959 рік. У репортажі мова йде про український танцювальний ансамбль, що приїздив тоді до Канади і що з ним автор мав безпосередній контакт, а тому й подав цінні спостереження. На чолі цього ансамблю стояв Вахтанг Іванович Вронський, що сам про себе сказав таке:

"Я — грузин, а "Вронський" — мій театральний псевдонім. У Києві і взагалі в Україні я опинився вже по війні" (ст. 3, ч. 118).

Отже, це типовий "націонал не в своїй республіці", що виступає в ролі начальника і задає тон усьому колективу не тільки в музичному розумінні слова "тон".

"Не встиг я посадити пані Потапову на канапу, як кілька голосів відрапортували, що йде "Вахтанг Іванович" — Вронський. Відчулося відразу, що Вронський — шанована й люблена людина в них". Чи була вона, ця людина, така вже "шанована й люблена", це, напевно, було приховане під масками офіційної "пошани", і я

дозволив би собі не погодитись із шановним автором у тому, що й йому "це було приємно", але для мене одно ясно, що це справжній начальник, від якого великою мірою (бо були ж іще й енкаведисти та партійні керівники) залежала доля кожного з членів ансамблю. А звідси й його шкідлива роля у мововжитку ансамблю.

"Вахтанг Іванович — винятково культурна й приємна людина, — пише наш автор. — Розмовляє російською мовою, хоч українську добре розуміє". Чи добре він розуміє українську мову, чи ні, — це, як кажуть, ще питання, бо відомо, що "кацкаські душі лубезні" навіть за все своє життя з великими труднощами засвоюють російську мову, як це можна сказати навіть про Сталіна, але з стовідсотковою певністю можна сказати, що він самою своєю присутністю примушує колектив говорити в основному російською мовою. Ці танцюристи "здебільшого розмовляють російською мовою, але тільки обізвись, то вони зараз же переходять на українську", як свідчить наш автор. Отим то й ба: біда в тому, що той "Вахтанг Іванович" "обзивається" не по-українському. І хоч він "любить Україну до безтями", так любить, що "просто не уявляє собі, як би він міг жити поза Києвом, поза Україною", як знов таки констатує наш автор, спираючись на власну заяву Вронського (я трохи перефразував його слова), але для України було б краще, якби він, з великої любови до неї... поїхав собі в свою Грузію. Було б краще і для України і для Грузії. БО ТРАГЕДІЯ ЦЬОГО ЯВИЩА — "НАЦІОНАЛА НЕ В СВОЇЙ РЕСПУБЛІЦІ" В ТОМУ, ЩО ПОНЕВОЛЕНІ НАРОДИ СРСР ТАКИМ СПОСОБОМ ЗНЕСИЛЮЮТЬ СВОЇ ВЛАСНІ ПОЗИЦІЇ І ДОПОМАГАЮТЬ СПІЛЬНОМУ ВОРОГОВІ — ІМПЕРІЯЛІСТИЧНІЙ МОСКВІ, НИЩИТИ ЇХ РУКАМИ СПІВПОНЕВОЛЕНИХ. І якби якісь такі організації, як АБН чи Паризький блок мали змогу провадити якусь пропаґандивну роботу серед своїх народів, то їхнім основним гаслом мало б бути таке: "Націонали не в своїй республіці, вертайтеся додому, горніться до своїх власних народів, і хай кожен поневолений народ на своїй частині спільного протимосковського фронту чинить опір цинічному імперіялізмові!"

На жаль, це утопія. Поки існуватиме СРСР як єдина централізована держава, державні, свідомо використовувані Москвою, і стихійні соціяльні закони діятимуть у визначеному вище напрямі з непереможною силою.

В. ЧАПЛЕНКО.

„Пісня про рушник"

("Рідна мати моя...")

Чимало наших читачів, зокрема відома оперова співачка Євгенія Винниченко-Мозгова, просили подати текст і ноти пісні "Рідна мати моя", або як її в народі звуть "Пісня про рушник", слова Андрія Малишка, музика Платона Майбороди. Мені вдалося роздобути текст і ноти цього твору і я тепер подаю їх нашим читачам.

"Пісня про рушник" уже довший час є одною з найпопулярніших сучасних українських пісень. Вона має успіх не тільки в Україні, а всюди, де тільки живуть українці. Відома вона і в Канаді та США.

Історія пісні на перший погляд дуже проста. Відомий поет Андрій Малишко написав хорошого вірша, якого присвятив своїй матері. Композитор Платон Майборода, який стало співпрацює з А. Малишком у ділянці творення нової української пісні, написав до цього вірша музику і пісня була включена у фільм "Літа молодії". Фільм особливого успіху не мав і скоро забувся, але пісня з нього пішла в народ і живе й сьогодні.

А. Малишко поет глибокий, вдумливий, талановитий і працьовитий. Він шукає нових засобів поетичного виразу, він рідко повторюється у своїх поезіях. Характерною особливістю його творчости є органічна єдність людини з природою, що взагалі властиве українцям, як, може, жодному іншому народові в світі.

Щось є спільне у світовідчуванні і в творчості композитора П. Майбороди і поета А. Малишка: найкращі пісні П. Майбороди створені на Малишкові тексти. І навпаки: найкраще Малишкові тексти поєднуються з музикою П. Майбороди. Це відчули обидва мистці і вони, як уже сказано, довший час творчо співпрацюють.

Українська щирість, велич і благородство великого людського почуття та національна українська своєрідність закладені в тексті і в музиці цього твору. І поетові, і композиторові вдалося тут промовити вже не від себе, а від усього народу. Материнська любов так щиро й просто возвеличена, вона так проникливо і з таким глибоким ліризмом оспівана в цій пісні, що навряд чи знайдеться українець чи українка, особливо на чужині, які не проронили б сльози тільки читаючи цей твір. І як примітивно і навіть святотатно, порівняно з цією піснею, виглядають чужі нам формою і змістом "свята матері", влаштовувані на еміграції! Як вони вульгаризують і материнську любов, і синівську вдячність та пошану до матері! Треба бути справді примітивною людиною, щоб не побачити в цих "святах" спростачення великої ідеї материнської любови. Це справжній комунізм, у якому навіть матір треба й можна любити за декретом партії чи уряду один день у року. Але все це робиться не в поневоленій Україні, а на еміграції...

Такий глибокий текст пісні Андрій Малишко створив не випадково — він разом з П. Майбородою дав народові чимало й інших гарних пісень: "Київський вальс", "Ми підем, де трави похилі", "Колгоспний вальс" та інші. Тепер П. Майборода працює над музикою до ліричної комедії "Спасіть наші душі". Як каже сам П. Майборода, "основною у фільмі буде лірична пісня про Неньку-Україну на слова А. Малишка. Разом з ним хочемо створити величну пісню-думу про Україну. Вкладемо в неї весь свій талант. Її співатиме Б. Гмиря з капелею бандуристів".

В Україні тепер є чимало так званих поетів-піснярів, себто поетів, які працюють над пісенними

кстами. Визначне місце серед них займає й А. лишко. Багато чим чесні українці можуть доко- ти А. Малишкові. Зокрема він вартий найбіль- ого презирства за його безконечну й нудну, як ы комунізм, оду Сталінові з нагоди його шести- сятиріччя, за його непоганий формою, але при- жуючий людську гідність хвалебний вірш, при- ячений "людині в сірій шинелі", видрукуваний в ній з київських газет уже в перших місяцях цьо- року тощо. Правда, А. Малишко й тепер іде ногу з часом", тому він не назвав Микити Хру- ова по імені, але вірш був видрукуваний саме в нь приїзду Хрущова до Києва і все було, як ка- уть, "зрозуміло без слів".

Справа, врешті, не в комуністичній ідеології А. алишка, якої в нього, до речі, й нема, — Малиш- може бути сто разів комуністом, але мусів би ерегти свою людську й національну гідність, на о він, як бачимо, не спромігся. Справді бо: Ма- шко, як читачі не тільки побачать лише з однієї ого поезії "Рідна мати моя", а просто всім своїм твом відчують, є органічно український поет. оріння його творчости сягає до найбільших гли- н національного ґрунту: його поезія традиційна, на глибоко народня своєю символікою живої ироди, його творчість — за словами критика — **осереджується не на загальних роздумах про иття і дійсність** (чуже нашій поезії, яке так ста- нно накидають нам деякі еміґраційні поети-не- ахи. П. Вол.), **а на людині і її найтонших почут- х"**. Не тільки Малишко, а й російські письменни- типу М. Шолохова чи навіть М. Горького є ко- уністами скоріш з розуму чи ще бозна з чого, льки не з душі, бо вони мають під ногами свій аціональний ґрунт, вони є органічною часткою ого народу. А хто не знає клясичної комуністич- ої тези, що пролетарі не мають Батьківщини?..

Андрій Малишко не міг не знати, що Сталін яново винищував українців фізично. Він також е може не знати, що росіяни тепер під проводом рущова хопилися іншої тактики — підлішої і до- коналішої: вони винищують нас сьогодні не фі- ично, а засобом обмосковлення. Малишко не мо- е не бачити, що обмосковлення нашого народу царювання Хрущова дійшло до просто неймо- рних розмірів і якщо в найближчий час не ста- еться зміни, то за одне-два покоління наші поети е матимуть для кого творити.

Якщо нудну й безконечну, як список "добровіль- их" подарунків Сталінові, друкований колись у Правді", Малишкову оду Сталінові ще якось мож- а виправдати бажанням застрахувати себе перед уже імовірним тоді фізичним знищенням, то чим ояснити хвалебні вірші ще небезпечнішому катові ашого народу, Хрущову, сьогодні, коли прямої ебезпеки фізичного знищення для Малишка нема? е справжня загадка для вчених-психологів, якої розв'язувати не берусь. Шабльонове еміґраційне креслення "більшовик", "московський попихач", все змінилося", "все, як було й колись" і т. д. тут зичайно, у пригоді не стануть. Дуже неприємно изнаватись, але мушу: не зважаючи на всі мої усилля не відірватись від України,-я відчуваю брак чань про сучасну Україну. Я, на жаль, стаю еміґ- антом і багато вже чого пояснити не можу. Наша преса, яка сучасний стан в Україні забагато ко- ментує і забагато нас агітує, не накопичуючи і не систематизуючи фактів, тільки сприяє перетворю- ванню нас у духових еміґрантів. Особи, які їздили в Україну (переважно "прогресисти" і окремі оди- ниці з національного табору) жодної інформації, бодай мені, не змогли дати. Ствердження факту, що "всі босі й голі", чи "є що їсти, але нема одя-

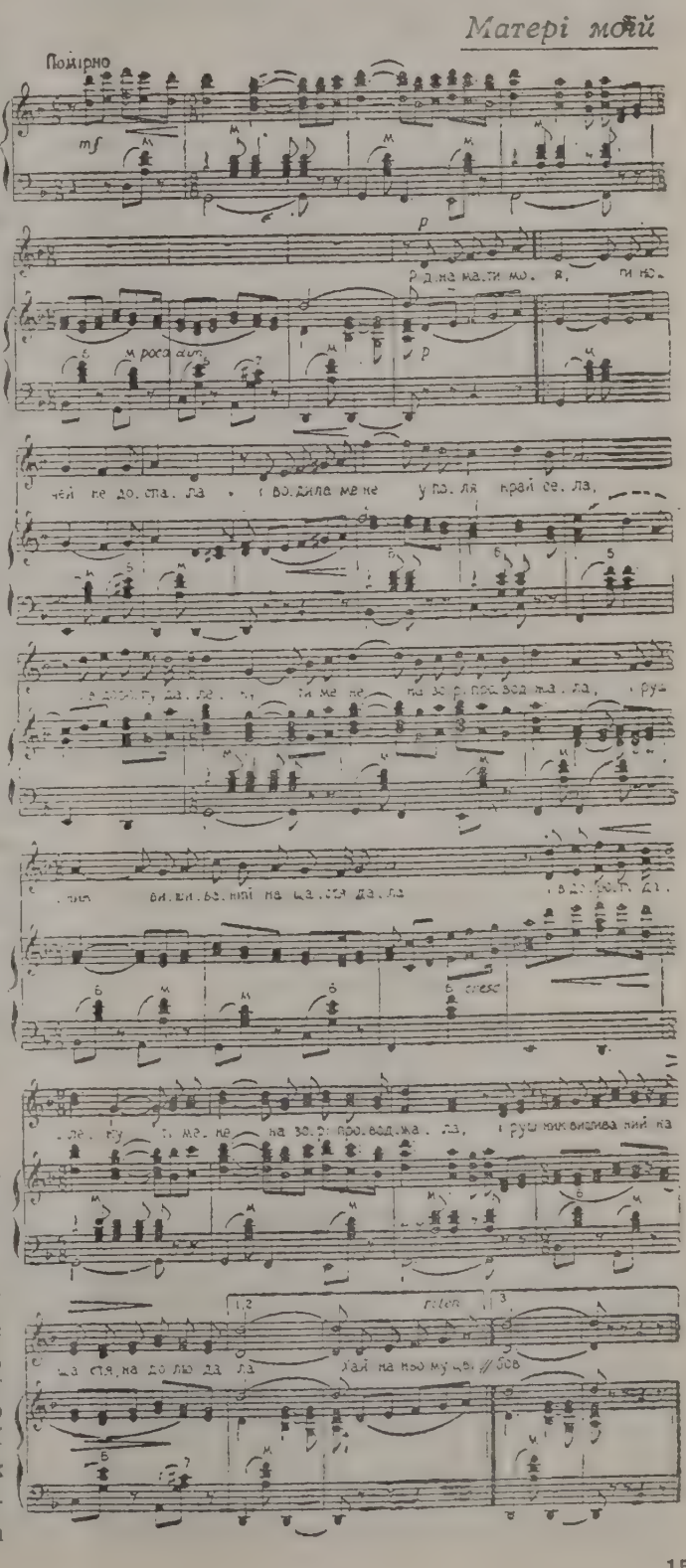

гу" чи "всі сподіваються змін" є ніякою інформацією про стан в Україні: життя там значно складніше й багатше, людина в окупованій Україні має високорозвинену духовість, ця людина наповнена чудовими почуттями, бажаннями, пориваннями, вона сповнена драматичною тугою за вільним і прекрасним життям. Таку людину у вульгарно-матеріялістичну еміграційну кишково-черевну схему не вкладеш...

Про це яскраво свідчить і ставлення народу до пісні "Рідна мати моя".

***

Кілька наших читачів і читачок з Торонта вже давно пропонували мені для друку текст пісні "Рідна мати моя". На питання "Відки ви той текст узяли?" я чув відповідь: вислала в листі мати, брат, сестра чи хтось інший і додавалось до цього: "Алеж і пісня хороша! Я плакав, читаючи..."

Кілька днів тому один з наших читачів розповів мені таке:

— Учора сиділи з Б. ... і кілька разів ставили на патефон "Пісню про рушник". Ми дослухались до кожного слова, аж поки записали весь текст. Що за слова! Ви знаєте, я колись випадково узяв у руки Малишкову збірку "За синім морем" і з того часу про Малишка я не хотів і чути. Коли мені сказали, що "Пісня про рушник" написана на Малишкові слова, то я не хотів її й слухати. Але як почув, то тепер Малишко буде в мене на покуті, поруч із Сосюрою, який там висить давно вже за його вірш "Любіть Україну". Що б тепер Малишко не зробив, він буде мені завжди рідний і близький...

Це так на еміграції. А ось поважне свідчення львівського композитора А. Кос-Анатольського:

"Ми були свідками, як одразу після появи цієї пісні її на трускавецькому курорті записували до блькнотів шахтар з Донбасу, золотокоп з Півночі, ленінградський вчений. І нас нітрохи не здивувало, коли через деякий час цю чудову пісню ми почули у прекрасному виконанні китайського ансамблю. "Пісня про рушник" — ніжна, глибокоемоційна, крилата, тому й летить вона через моря й кордони. Вона стала народною, і в цьому її непереможна краса". ("Літ. Газета", 21 червня, 1960 р., Київ).

Андрій Малишко та Платон Майборода, одержують чимало подяк за цю пісню. П. Майбороді невідома йому перед тим родина Ткаченків зі Львова вислала розкішно вишитого рушника в подяку за насолоду, яку вона одержала від його пісні...

Пісня "Рідна мати моя", як і кожна інша пісня, є твором двох мистців — поета й композитора. Та нема сумніву, що велику ідею, душу пісні, створив Андрій Малишко. Композитор дав цій пісні крила, щоб вона полетіла до людей і зігрівала їх серця великою променистою любов'ю, щоб вона їх окрилювала і підносила на вищі щаблі, щоб вона дала їм змогу перетривати лихоліття глуму над людиною, над її почуттями, які принесла в Україну російська більшовицька окупація. Обох мистців можна вітати з творчим успіхом — вони створили твір адекватний нашій добі.

Наскільки окупант розуміє силу впливу цієї пісні на українську людину, свідчить факт, що політичний керівник української групи в так званому "російському фестивалі" Г. Баланін, вичерпавши всі аргументи, щоб переконати мене в конечності повернутись "на родіну", загрозив мені, що вишле до Торонта артиста Билинника, який виконає пісню "Рідна мати моя", то я тоді не втерплю й повернуся додому (див. мій репортаж "Зустріч із людьми з того світу", "Нові Дні", ч. 118, стор. 6).

Та пан Баланін помилився, — видно, не дуже то він підкований у справах мистецтва, — найкращим виконавцем цієї пісні в Україні вважається не Билинник, а соліст Київської опери Дмитро Гнатюк родом з Чернівецької области. Саме тепер Д. Гнатюк концертує в Новій Зеляндії та Австралії і наші читачі в тих країнах мають велику приємність почути "Пісню про рушник" у найкращому виконанні.

На кінець подамо Малишкові слова про те, як він розуміє завдання нашої пісні:

> "Хочеться побажати нашій пісні — написаній і ще не створеній, але вже палаючій у серці, — щоб вона була вродливою і чесною, скромною по слову і мудрою в своїй простоті, щоб вона носила ту одежину, яку любить народ, і не хвалилася пишностями, була не гордою і привітною для людської душі, пила з одного джерела і ділила хліб-сіль з трудівником-народом, щоб вона помагала стомленому і піднімала серця на подвиг, щебетала з солов'ями і радувала людину в труді".

Нема сумніву, що "Рідна мати моя" саме такою піснею і є: вона не пишна й не горда, а проста й привітна до людської душі, бо вона напоєна могутнім народним джерелом.

Немає вже Малишкової матері — умерла вона. Але її хороший син поставив їй безсмертного пам'ятника. Його пісня "Рідна мати моя", на почат-

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO
945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.
PHONE: EM 8-6602

Щойно появився вперше

роман

ЛЕОНІДА МОСЕНДЗА

ОСТАННІЙ ПРОРОК

Літературна редакція і вступна стаття **Богдана Кравцева.** Обкладинка і графічне оформлення **Мирона Левицького.** 456 сторінок друку.

Ціна книжки: у твердій оправі — $6.00, у картоновій — $4.50. Видано заходом Ділового Комітету для видання творів Л. Мосендза в Торонті. Питайте у Вашій книгарні або замовляйте в Діловому Комітеті: Mr. P. Fedorenko, 155 Parkside Dr., Toronto, Ont., Canada.

у якої стоять два скромні і прості слова "Матері оїй", є доказом того, що вона була справжньою еликою українською матір'ю-страдницею, бо дала атхнення свому синові написати слова, які про овляють до серця кожного українця, до серця сього народу:

Рідна мати моя, ти ночей не доспала
І водила мене у поля край села...

Якщо наша нація сьородні складається з таких атерів і синів, то її справи не можуть бути без адійними. Це доказ, що окупант нас ще остаточ о не знищив.

Петро Волиняк

Книгарня "Арка" в Торонті недавно видала цю існю (разом з кількома іншими) на добре технічно иконаній довгограйній пластинці. Дуже добре зро или, що видали її у виконанні Дмитра Гнатюка — еміграція має змогу почути її в найкращому иконанні.

**
*

МАТЕРІ МОЇЙ

Рідна мати моя, ти ночей не доспала
І водила мене у поля край села,
І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя дала.
І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя, на долю дала.

Хай на ньому цвіте росяниста доріжка,
І зелені луги й солов'їні гаї,
І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші твої.
І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші, блакитні твої.

Я візьму той рушник, простелю наче долю,
В тихім шелесті трав, в щебетанні дібров,
І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю,
І дитинство, й розлука, і вірна любов.
І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю,
І дитинство, й розлука, й твоя материнська любов.

Андрій МАЛИШКО

ЧЕРГОВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

Як відомо громадянству з преси, 1-го лютого 1959 оку в Чікаго було створено Комітет прихильників лі ературної творчости Степана Риндика з метою виданя збірки творів письменника й передання її в подару ок авторові, після чого Комітет мав закінчити свою ді льність.

Свого часу в пресі було повідомлення про початок раці Комітету й подано його адресу разом із заклиом про допомогу в здійсненні мети Комітету. Завдяки щирій допомозі перших, що відгукнулися на заклик, Комітет зміг виконати головну частину свого завдання вже може подати до загального відома, що книжка тепана Риндика "Пригоди і люди", розміром 400 сторінок, у художній кольоровій обкладинці, є вже напередодні свого виходу в світ. Але, згідно з умовою, підписаною з друкарнею, Комітет зможе перебрати в вос розпорядження й передати авторові книжку лише після внеску відповідної суми грошей.

Оскільки Комітетові ще бракує потрібної суми грошей, звертаємося ще раз до всіх читачів і прихильників творчости Степана Риндика, як також і до всіх видавців українських газет та журналів, у яких так часто друкуються оповідання С. Риндика, поспішити негайно з своєю допомогою та надіслати якнайшвидше свої пожертви на адресу фінансового секретаря Комітету:
Mrs. L. Marceniuk, 4216 W. Cullerton St., Chicago 23, Ill.

При цій нагоді повідомляємо, що найближчим часом буде опубліковано повний фінансовий звіт Комітету, як також буде подано до загального відома списки жертводавців, яким належиться щира подяка не лише від Комітету, але й від шановного Автора.

За Комітет:

Г. В'ЮН (голова) **Л. ВДОВИЧЕНКО (секретар)**

РЕДАКЦІЙНИЙ НЕДОГЛЯД

У червневому числі нашого журналу (ч. 125) на стор. 15—18 вміщено статтю академіка Б. Гніденка та кандидата наук Катерини Шкабари "Про кібернетику". Через недогляд коректора під статтею не подано джерела, відки ця стаття взята. Як наші читачі знають, у нас нема такої дикої й некультурної практики, щоб ми уникали подавати джерело передруків, як це практикують багато інших еміграційних видань: ми, якщо друкуємо не оригінальний матеріял, завжди подаємо, відки ми його взяли.

Сердечно перепрошуємо наших читачів за цей недогляд і доводимо до їх ласкавого відома, що цю статтю ми передрукували з київського журналу "Дніпро" (ч. 4, квітень 1960 р.).

Редакція.

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

СПОЖИВАЙТЕ
ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193

Вчасно відновіть передплату — нагадувати нема кому й нема коли.

Не дайте, врешті, журналу сусідові — хай передплатить сам.

Найновіші цікаві книжки з України

продає „Українська Книга"

ДИТЯЧІ — ДЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ:

Сорока-Білобока — віршована, кольорові малюнки, ст. 7 ..... 0.15
Біла шубка — казка, проза, кольор. мал. ст. 15 0.15
Є. Пермяк: Хитрі окуляри — ілюстрації, ст. 62 ..... 0.30
Г. Бойко: Билиці дядька Гриця — ілюстрована, вірші, стор. 37 ..... 0.40
О. Олесь: Від льоду до льоду — чудові малюнки, поезії, ст. 35 ..... 0.85
Г. Бойко: Ростіть, дубочки — вірші, кольорові малюнки, ст. 105 ..... 0.80
М. Стельмах: Колосок до колоска — збірка поезій, ст. 114 ..... 0.90
Ладоньки-ладусі — кольорові малюнки, ст. 99 ..... 1.50

ДИТЯЧІ ДЛЯ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ:

М. Томчаній: Школа під дубом — проза, однокольорові малюнки, ст. 65 ..... 0.25
В. Малик: Чарівний перстень — казка про Довбуша, малюнки, ст. 44 ..... 0.40
А. Шиян: Іван — мужицький син — народня казка, проза, ст. 80 ..... 0.60
Марушка в семи кожушках — загадки, кольорові ілюстрації, ст. 33 ..... 0.95
М. Трублаїні: Оповідання про далеку північ — ілюстрації, тверда обкладинка, ст. 206 ..... 1.30
Д. Родарі: Подорож блакитної стріли — ілюстрації, тверда оправа, ... 1.15

ДЛЯ ДОРОСЛИХ:

О. Кульчицька: Народний одяг західних областей УРСР — чудовий альбом, 74 кольорових таблиць з поясненнями, 3-ма мовами 9.95
П. О. Левченко — пейзажі, 27 образів, у кольорах, тверда оправа 3.80
О. О. Мурашко — портрети та інше, в кольорах, добрий папір, тверда оправа, 26 образів 3.80
В-во АН "Український Драматичний Театр" — 2 томи, тверда оправа, багато ілюстрацій, ст. 605 ..... 5.00
Архітектура міст і сіл — великий формат, ілюстрації, надається на дарунок, тверда обкладинка, ст. 341 ..... 5.95
Історія Київського Університету — ілюстрації, тверда оправа, ст. 628 ..... 7.40
В. Бондарчук: Геологія України — карти, ілюстрації, тверда оправа 8.00
Іван Франко: Вибрані Твори — поезія і проза, тверда оправа, ст. 972 ..... 3.40
Іван Франко: Захар Беркут — кольорові ілюстрації, тверда оправа, дуже гарне видання, 1960 р. ст. 177 ..... 2.50
Крим — гарний альбом кольорових і однокольорових ілюстрацій, тверда обкладинка, з кольоровою картою Криму, ст. 75 ..... 3.00
Т. Шевченко: Поеми — на доброму папері, ілюстрації народного художника І. Їжакевича видання 1958 р., тверда оправа, ст. 128 ..... 1.40
Т. Шевченко: Лірика — поезії, покладені на музику, тверда оправа, ст. 108 ..... 0.50
Спогади про Шевченка — спогади сучасників, тверда оправа, на доброму папері, ст. 657 ..... 3.35
Є. Кирилюк: Т. Г. Шевченко — монографія, ілюстрації, тверда обкладинка, ст. 672 ..... 3.50
Є. О. Ненадкевич: З творчої лабораторії Т. Шевченка — тверда обкладинка, ст. 223 ..... 1.30
Олександер Довженко — Збірник спогадів про митця, ілюстрації-кадри з фільмів, тверда обкладинка, ст. 246 ..... 1.75
Панас Мирний: Хіба ревуть воли, як ясла повні — роман, ст. 347 ..... 1.70
Рафаело Джованьйолі: Спартак — роман, ілюстрації, ст. 445 ..... 1.70
Роберт Бернс: Вибране, тверда оправа, ст. 249 1.00
М. Т. Федоренко: Письменники сучасного Китаю, тверда оправа, ст. 400 ..... 1.50
Основи землеробства — агрозоотехнічні курси, перший рік навчання, тверда оправа, ст. 363 ..... 1.25
"Профіляктика та лікування родових травм і захворювань новонароджених", ілюстрації-пояснення, 1959 р., стор. 302 ..... 2.10
В. Микулін: 25 уроків фотографії, ст. 629 ..... 2.80
Крій дитячого одягу — таблиці, викройки, пояснення, ст. 277 ..... 1.40
Українські страви — велика збірка рецептів української кухні включно з напоями домашнього виробу, сервірування стола, друге видання 1960 р., стор. 451 ..... 2.60

Книгарня "Українська Книга" має на складі багато різних цікавих книжок! Поштові замовлення виконується також! Належність слати поштою!

Великий вибір інших книжок з різних ділянок знання і творчости.

UKRAINSKA KNYHA

962 BLOOR ST., WEST, TORONTO, ONT., LE 4-7551
MAIL ORDERS ACCEPTED

80-ліття Андрія Жука

Андрій КАЧОР

З ініціятиви Українського Культурного Товариства "Буковина" у дні, українське громадянство в встрії підготовляє прилюдне свя- для вшанування громадської пра- Андрія Жука, відомого політичного та громадсько-кооперативного яча.

З цього приводу хочемо ознайоити читачів "Нових Днів" з діяльстю цієї надзвичайно активної та служеної людини, яка повних 60 т свого життя присвятила праці я свого народу.

Андрій Жук народився 14 липня 80 р. в селі Вовчку, на Лубенщині, малозаможній сільській, колись озацькій, родині. Закінчив тільки льську школу у своєму рідному лі, а далі, не маючи матеріяльних собів, А. Жук самотужки, вперю працею над собою, вибився в ерші ряди сучасної української ровідної верстви, перевищуючи ібностями і знанням не одного ипломованого інтеліґента.

Розпочав свою життєву кар'єру олосним писарчуком, але вже на -му році життя переходить до Лунь на працю в повітовому земстві. ут сходиться він з гуртом гімназів і студентів, свідомих українців, і допомогли йому ознайомитись із країнською національною ідеєю, країнською історією та взагалі з одішнім українським громадсько-спільним життям. Уже в 1900 р. ає діяльним членом Революційної країнської Партії (РУП). Тут знаомиться з революційною студентсью молоддю Полтавщини, а зокрема з Симоном Петлюрою, О. Русовим, В. Кошовим, С. Андрієвським, М. Міхновським, В. Винниченком та іншими діячами. У цьому гурті переходить політичну еволюцію від бунтарства до модного тоді марксизму і соціялізму.

У партії, завдяки своїй енергії, займає скоро передове місце, спершу як аґітатор-пропаґандист, а далі як партійний організатор. Згодом переходить у ряди Української Соціялістично-Демократичної Революційної Партії (УСДРП), де стає членом Центрального Комітету. За цю свою працю в 1906 р. А. Жук попадає в царську тюрму, з якої був звільнений за грошовою порукою пані Юркевич. Не чекаючи на судовий процес, переїздить нелеґально кордон Російської імперії з наміром їхати до Америки, але за порадою деяких українців-галичан залишається в Галичині, де українцям під Австрією жилося вільніше.

Тут, у Львові, знайомиться з видатним громадським діячем Костем Паньківським, представником т. зв. "органічної громадської праці", а також з адвокатом у Богородчанах д-ром М. Новаковським, тоді визначним діячем соціял-демократичної партії, які допомогли А. Жукові позбутися ортодоксальної марксівської ідеології та включитися в українське галицьке життя з його національною боротьбою за краще буття всієї нації.

Появляються статті А. Жука в українській київській та львівській пресі — "Рада", "Діло" тощо, у яких він висвітлює свої спостереження і враження про Галичину, і в яких формує свої нові погляди на вагу практичної роботи серед народу. Ці

Penmans

WARRANTED HIGH GRADE PENMANS KNIT-GOODS

ЖАДАЙТЕ!

ПЕНМАНОВІ

Робочі скарпетки

ЗМІЦНЕНІ НЕЙЛОНОМ НА П'ЯТАХ І ПАЛЬЦЯХ
ЩО ТРИВКІШІ НІЖ ІНШІ

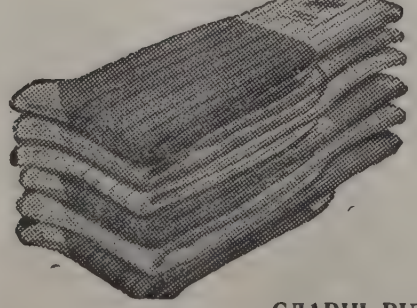

Щоб довше носити — вигідніше ходити, корисніше купити, жадайте робочі скарпетки ПЕНМЕНС. Найдете стиль і грубість, що відповідатиме усякій роботі — і за дану ціну буде це найкорисніше купно.

СЛАВНІ ВІД 1868 Р.
ТЕЖ СПІДНЯ І ВЕРХНЯ БІЛИЗНА

WS-9-4

його статті відкривають йому шлях до праці в українській кооперації в Галичині.

У 1908 р. бачимо його перші статті на кооперативні теми в "Економісті", "Землі і Волі", "Праці" й ін. під псевдонімом А. Ільченко, а своє кооперативне "вірую" виложив А. Жук на Першому Просвітньо-Економічному Конґресі товариства "Просвіта" в 1909 р. у рефераті "Значення кооперації для нашого народу".

Уже в лютому 1909 р. А. Жук перебирає провід редакції "Економіста" і "Самопомочі" — органів Крайового Ревізійного Союзу у Львові. Рівночасно співпрацює у статистичному виданні союзних кооперативів, а кооперативну проблематику опрацьовує в цілій низці окремих брошур і книжечок.

Та не тільки в кооперації виявив себе А. Жук. Він дуже скоро ознайомився у Львові з усім українським громадським життям і почував себе тут, не як "емігрант" з Росії, а як українець в українському місті іншої провінції, а пізнавши це нове місто, почувався в ньому, як у себе вдома, на своїй Полтавщині. Львов'яни також полюбили А. Жука і тому не диво, що скоро він став членом усіх львівських товариств, а в деяких навіть стояв у проводі. Наприклад, найстарше українське товариство "Просвіта" у Львові на своїх зборах у листопаді 1910 р. обрало А. Жука заступником члена Головної Управи, а від 8 квітня 1913 р. він був членом тієї ж Управи. Від 1911 року А. Жук був членом Господарсько-Промислової Комісії при Матірнім Т-ві "Просвіта" у Львові. Від цієї Комісії входив у склад Комітету для влаштування українського галицького відділу на господарській виставі в Одесі (1911 р.). Одначе найбільше уваги присвячує підготовці Першого Українського Просвітньо-Економічного Конґресу, який відбувся в лютому 1909 р. у Львові. Про праці Конґресу надрукував широке звідомлення в "Економісті" ч. 3, за 1909 р. Коли ж вийшла велика "Пропам'ятна Книга" про працю і постанови Конґресу, А. Жук видрукував велику рецензію про цю книгу в "Літературно-Науковому Віснику" (1910 р.).

Вибух світової війни в 1914 р. вирвав А. Жука від праці на галицькому грунті. Він опинився у Відні і знову погруз у політичній роботі. За його почином 4 серпня 1914 р. твориться Союз Визволення України, який кинув сміливе гасло творення самостійної української держави, опертої на союзі т. в. центральних держав (Австрії, Німеччини, Болгарії та Туреччини). Ініціятори СВУ сподівалися реалізації своїх постулятів з кінцем світової війни.

А. Жук хоч формально й не очолював СВУ, але був його фактичним керманичем. Він відвідував досить часто табори полонених в Австрії та Німеччині, дбав про літературу для полонених українців з російської армії і пильнував, щоб СВУ не схибив із свого незалежницького шляху та не перетворився з заступника українських інтересів тільки в слугу чужої політики, хоч Україні прихильної. І Союз до кінця свого існування витримав на своїх самостійницьких позиціях, здобуваючи для себе пошану української еміграції у Відні та признання австрійського і німецького урядів, які допомогли Союзові зорганізувати для України дві дивізії першорядного війська — "Сірожупанці" і "Синьожупанці".

З утворенням Української Держави "Союз" припинив свою діяльність, а А. Жук перейшов на дипломатичну службу як радник посольства у Відні, запрошений туди головою посольства В. Липинським давнім своїм приятелем.

На дипломатичній службі залишився А. Жук і за Директорії, як радник Міністерства закордонних справ УНР. Опісля бачимо його на службі в уряді Е. Петрушевича. По упадку української державности А. Жук лишився у Відні до 1930 року, заробляючи на прожиток журналістичною працею.

У 1930 р. А. Жук повертається до

Watson's
CRISS X CROSS
Pat'd 1945
КОРОТКІ ПІДШТАНЦІ
для
ЧОЛОВІКІВ ТА ХЛОПЦІВ
Спеціяльно спроєктовані для лагідної підтримки — вигідний, еластичний поясок — патентований "Крис Х Крос" передок, що сам закривається, дають гладкий, вшитий до міри вигляд.
Вироблені з доброякісної, чесаної бавовни. Носяться довго, легко перуться, невимагають прасування. Джерзі до комплету.
16-W-O

СПИТАЙТЕ ВАШОГО ЛІКАРЯ Ч
АПТЕКАРЯ
Позбавитесь важких болів при
ІНФЛЮЕНЦІЇ чи ПРОСТУДІ
ЧАСНИК ВАМ ДОПОМОЖЕ
Підтримуйте Вашу силу та здо
ров'я. Мільйони людей століттям
вживають часник, як оздоровлюю
чий продукт і вірили в його скрі
лювальну силу. Часник — природни
антисептичний засіб, що очищу
кров. Багато людей вживає часни
та хвалить його вартість у поле
шенні артретичних та ревматични
болів. Адамс Ґарлик Перлс включа
ють салісиламід — випробувани
засіб на полегшення болів. Чис
часникова олія екстрагується з ціл
часникової цибульки — у сконцен
рованій формі. Ви маєте усі кор
сті, які може дати ця сильнодію
рослина. Адамс Ґарлик Перлс н
мають ні запаху ні смаку — ка
сульки легко заживати. Ще сього
ні купіть коробку у Вашій аптеці
переконайтесь, як вони Вам можу
допомогти. Будете вдоволені, що
зробили.

ьвова на своє "старе" місце — до візійного Союзу Українських Ко-ератив, де перебирає провід над атистичним Відділом. Рівночасно н співпрацює в "Кооперативній спубліці" і "Господарсько-Коопе-тивнім Часописі". Тоді ж вихо-ть і його праці "Українська Ко-ерація в Галичині" (1934), "Кредит-ва кооперація і організація ощад-ости" (1935). В той же час він ре-агує місячник "Кредитова Коопера-я". У 1936 р. стає секретарем "То-риства Українських Кооператорів" на цьому посту розвиває живу ді-льність. Це товариство 2 січня 1938 відзначило його 30-літню коопе-тивну працю окремими сходина-и. Цими сходинами керував Остап уцький, начальний директор Реві-йного Союзу Українських Коопера-тивів, а доповідь про працю Ювіля-та виголосив проф. д-р І. Витанович. Ювіляр одержав тоді привітання від усіх галицьких організацій і визначних діячів.

Друга світова війна загнала А. Жука знову до Відня, де він перебуває й до сьогодні.

Хоч і відірваний від українського громадського життя, яке скупчилося здебільша у США, Канаді і Німеччині, А. Жук, не зважаючи на свій поважний вік, все таки не зриває контакту з українською громадою. Його ім'я знаходимо ще й тепер досить часто на сторінках української еміґраційної преси, а його остання праця, "Відвойована від поляків найстарша українська кооператива в Галичині і її парости", що вийшла окремою відбиткою в Мюнхені, вказує на його велике зацікавлення кооперацією й неменше знання кооперативної проблематики ще й сьогодні.

З приводу такого рідкого ювілею бажаємо нашому Ювілятові якнайбільше сил і здоров'я, щоб він міг до кінця свого життя успішно працювати для добра українського народу, так як він працював досі.

Щасти Йому, Боже!

Андрія Жука, одного з найвизначніших наших громадсько-політичних діячів, а разом з тим і нашого співробітника, вітаємо із славним ювілеєм і бажаємо йому довгого віку, доброго здоров'я і дальших успіхів у корисній праці для добра нашого народу!

РЕДАКЦІЯ

Треба вміти і хотіти ясну справу затемнити

Друкуємо нижче листування, викликане невеличкою нотаткою в "Н. Днях" (ч. 126/127, стор. 32), шукучи яку я мав на увазі не особисті порахунки, **національну доцільність.**

Б. Олександрів відповів на мою нотатку листом "Вільному Слові", в "Гомоні України" і в "Молодій Україні".

Для кращої орієнтації читачів, друкую листа Б. Олександрова. Для полегшення праці друкарні листа не перескладано, а просто взято склад з "Молодої України", чим і пояснюється малий шрифт.

Я щиро вдячний тим читачам, які мене справді боблять і завжди турбуються, щоб я була не забув здбити якийсь напад, але найбільшу приємність они мені зроблять, як таких домагань не ставитимуть: дайте мені волю дії в таких випадках — де треба щось чи когось відбивати, то я завжди це зроблю. Прошу вибачення в читачів, в тих читачів, які цілком щиро, турбуючись моєю честю, домагались від мене відповіді на листа Б. Олександрова, не в нормальних, а не в еміґраційних умовах, я на листа, писаного в такому тоні, ніколи не відповідав би, хоч зміст його, який може дезорієнтувати малокваліфікованих читачів, вияснення, звичайно, потребує.

Вважаю, що справа, яка викликала це листування, має більшу вагу, ніж думає Б. Олександрів, тому й відповідаю я досить докладно.

Дальша дискусія в цій справі, на мою думку, зайва і я її продовжувати не буду.

П. Вол.

ДРУЖНІЙ ЛИСТ ДО РЕДАКТОРА ВОЛИНЯКА

Вельмишановний Пане Редакторе!

Прочитавши в 126-127 числі Вашого журналу темпераментний випад проти моєї незначної особи, я зазнав деякого роздвоєння в почуттях: з одного боку звоювання, що в своїх повсякчасних епістолярно-полемічних ораторіях Ви поруч інших особистостей увіковічнили й мене, а з другого — маленьку ніяковість і навіть жаль до Вас, що перед цим шляхетним, велемудрим актом Ви бодай у деяких деталях не порадилися зі мною і тим самим значно знизили його ударну ефективність. Як людина, в якійсь мірі причетна до журналізму, я не можу простити Вам такої професійної безпорадности, просто партацтва: грізний грім Ви звели на маленький пшик. Цей промах тим прикріший, що його легко було уникнути: попросили б мене самого написати погром проти себе, і я, як Ваш колишній співробітник, охоче допоміг би Вам у цій важливій самопожиральній справі, та ще й висунув би дійсні, а не компромітуючі Вас самого арґументи. А так вийшла якась простокваша, як з боку стилю, так і поданих Вами "фактів".

Ось я знову заглянув до Вашого літературного шедевру і мені стало так нудно, наче б я прочитав якусь парканну непристойність. Як же з Вами, достойний, велемудрий редакторе, дискутувати, коли Ви навіть назву моєї доповіді перекрутили і обрізали, коли повчаючи мене, як правильно писати українською мовою, Ви тут же робите ортографічні помилки, один раз пишучи "ОлександрІва", а другий "ОлександрОва"? Кожному школяреві відомо, що цитати, які подаються в лапках, треба подавати дослівно. Ви ж подаєте в лапках, як мої слова, те, чого в дійсності я ніколи не говорив. Текст моєї доповіді, слово в слово, надрукований в 71-72 числах "Молодої України" під назвою "Слово о полку Ігоревім" — і починається словами: "Незрівнянний пам'ятник СТАРОУКРАЇНСЬКОГО письменства" і т. д. Знайдіть мені в цьому тексті наведене Вами в лапках, як дослівна цитата, речення: "Слово" — літературна пам'ятка, яка належить всім слов'янам", яке я, ніби-то, "кілька разів повторив". Що як я подам Вас у суд за наклеп? Ви пишете: "Б. Олександрів використав майже виключно російські джерела". Я переглянув текст моєї доповіді і зробив докладний список учених і письменників, думки яких я цитував, або працями яких я в той чи інший спосіб користувався. Ось цей список: Ян Махал (чех), І. Шайкович (серб), М. Ґудзій (укр.), А. Рембо (фр.), Е.

Ло Ґатто (італ.), І. Франко (укр.), В. Ґрімм (нім.), Д. Лихачов (рос.), Л. Маґнус (анг.), В. Барсов (рос.), А. Мазон (фр.), Р. Якобсон (амер.), В. Перетц (укр.), А. Брюкнер (пол.), А. Пушкін (рос.), А. Міцкевич (пол.), Ю. Бешаров (амер.), Н. Водовозов (рос.), М. Рильський (укр.), Т. Шевченко (укр.), А. Макаренко (укр.), П. Мирний (укр.), С. Руданський (укр.), Ю. Федькович (укр.), Ю. Пеленський (укр.), Л. Махновець (укр.). На загальну кількість 26 тут тільки 4 — росіяни. Але припустімо, що я користувався навіть в більшості російськими джерелами, які часом є зовсім не погані, як от, наприклад, праці відомого київського славіста академіка М. Ґудзія, який пише також і російською мовою. Що дає Вам право на демагогічне повчання будькому українському патріотизмові і принциповості — Вам, людині, етичні принципи якої щонайменше невиразні, а стежка політичних манівців дивовижно зиґзакувата, людині, що "нічтоже сумняшеся" реклямує у своєму журналі аґентурну "Українську Книгу"?

Я не ставлю під сумнів Вашого права критикувати мою доповідь, але якщо вже Ви беретеся за це, то потрудіться познайомитися з темою, щоб Ваша критика мала бодай видимість якогось розуміння справи, а не була суцільним, уживаючи Вашого терміну, "пащекуванням". Чи Ви маєте своїх читачів за безкритичну отару, що повірять Вам на слово? Чейже деякі з них чули або читали мою працю — і їм зовсім легко переконатися, що Ваша критика — свідоме шарлатанство. А чого варті Ваші "мовознавчі" зауваження: "перекладати НА українську мову", "затемнення сонця" та ін? А як же по Вашому: "перекладати В українську мову"*), чи, може, "затьміння сонця"? Тримайте це "затьміння сонця" чи Вашого журналістичного сумління для себе і не поспішайте повчати інших, зокрема тих, хто Вашого повчання ані трохи не потребує. Зрозумійте, що для людини, яка пише "ціх" замість "цих", "опанував публікою" замість "опанував публіку", "шукали за людьми" замість "шукали людей", а в дитячому журналі замість просити вибачення "перепрошує" (пшепрашам) своїх юних читачів — позування на авторитетного мовознавця попросту смішне. Я не тверджу, що я безпомильний, навіть в рідній мені українській мові. Слово "язическький" я вжив не тому, що не знав іншого і не мав Вас поблизу, щоб спитати, а тому, що слово "поганський", яке звичайно в цьому значенні вживають, мені не подобалося саме через своє "поганське" суб'єктивне значення, що було б невірним у дотичному контексті. На жаль, у Вас занадто туге вухо, щоб ці речі належно сприймати. Я не маю аспірацій на всезнайство, але пишучи про недавній концерт у "Козубі" і не будучи зовсім знайомий з теорією музики, я (та й напевно ніхто інший крім всезнаючого редактора "Нових Днів") не написав би такої абсолютної нісенітниці, як Ваш "багатий обертонами тон".

Пишучи про мою доповідь, Ви висловили невдоволення, що я "проїхався" по всій темі, а не зупинився на якійсь деталі твору. Мабуть щось не в порядку з В шим слухом, або з якимось іншим органом сприйман Темою моєї доповіді був огляд твору як цілости, з ду виразним наголосом на СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВ СТЯХ, а не якась "деталь". Якби темою була деталь, і мова була б про деталь. А зрештою, чому Ви не сп тали про потрібну Вам "деталь" у дискусії? Скільк доповідей зробили ВИ за десять років існування в Т роніо двох літературно-мистецьких організацій? Мож дати Вам точну цифру: ні одної. Очевидно плести н сенітниці легше, ніж приготувати бодай одну літер турну доповідь.

Дуже нудно мені писати про ці речі, бо вони елементарні, і Ви могли б їх знати, якби Вам хоч у на меншій мірі йшлося про правду. Вам ідеться про те, що облаплюжити мене, а особливо мій навчальний закла — з причин, які мені більш-менш відомі. Якщо Ви д маєте, що ця наклепницька діяльність не спроможн потягнути за собою дуже скорих і дуже прикрих дл Вас юридичних наслідків, то при всій своїй фанфаро ській зарозумілості Ви комплектно наївна, щоб не ск зати кольоритніше, особа. Факти — вперта річ, і в но мальному суспільстві треба мати почуття відповідал ности за кожне слово. Демагогічно-ярмарковими тер венями, розрахованими на легковірних або дурників далеко не заїдеш. І я дружньо радив би Вам: перед ти як писати якийсь черговий пасквіль, на зразок паскв лю про мою доповідь, заздалегідь познайомитися з мо ливо більшим числом солідних наукових праць, що б дай трохи стосуватимуться до Вашої теми — навіть "всеслов'янських", якщо вони позначені такою цілков то неприсущою Вам прикметою, як науковий об'єкт візм, чи бодай урівноваженим, культурним тоном. А витрачений на це час, в порядку компенсації і в зна подяки Вам за Ваше цінне розтлумачення моєї доповід я подарую Вам ляґавого бульдога, якого я тут випад ково дістав у Оттаві і присутність якого даватиме Ва натхнення для дальших полемічних шедеврів.

Прийміть, пане редакторе, вислів надзвичайно н лежної Вам пошани.

Ваш давній приятель

Б. Олександрів

Оттава, липень 1960 року.

Ну, що ж Борисе Олександровичу, як бачите дарма Ви посилали Вашого листа в цілий ря часописів Канади. Ви ж знаєте, що я залюб ки друкую все погане, що про мене пишуть Навіть навпаки: чим безглуздіший напад, тим охо чіше я його друкую, бо сам нападаючий себе ж побиває — мені менше клопоту.

Спробую спростувати те, що Ви вважаєте "твер дими фактами".

1. Виходить, що я зробив свою нотатку в "Н Днях" про Вашу доповідь тому, що чогось не люб лю Вас. А це, між іншим, неправда. Своє найкра ще ставлення до Вас я виявив ще в Австрії: вида вам першу збірку поезій, призначив Вас на редак тора свого півтижневика "Наш Шлях", постави вимогу, щоб Вас увели в склад редакційної коле гії літературно-наукового місячника "Літаври", і т д. У Канаді я в "Н. Д." уже кілька разів друкува довідки про Вас, Ваші фота були в мене більше ніж фота будь-якого з наших авторів. Ось у берез невому числі ц. р. Ваше фото красувалося в мен на першій сторінці, де нормально мав бути Шев

*) Можливо велемудрий редактор має на увазі форму "перекладати УКРАЇНСЬКОЮ мовою". Але І. Котляревський, за його словами, "перелицював" Вергілієву "Енеїду" "НА українську мову". Також Т. Шевченко у листі до А. Козачковського пише про своє бажання перекласти "Слово" "НА наш прекрасний, задушевний язик". Немає сумніву: ці мовні помилки наші класики зробили через те, що в свій час не мали змоги порадитися з хронологічно пізнішим генієм і мовознавцем П. Волиняком. — (Примітка моя. — Б. Ол.).

енко. За це я мав чимало докорів від читачів. Хіа це все доказ ненависти?..

2. Доповідь Вашу я назвав так, як було в повімленні, яке я одержав від управи "Козубу". Та е й не має жодного значення.

3. "Олександрова" і "Олександріва" — звичайий кореқторський недогляд, у чому Ви не сумніаєтесь, а робите з того "цілий аргумент". Соромеся.

4. Неправда, що Ви свою доповідь слово в слоо видрукували: Ви заявили, що доповідь довга і и читаєте лише частину її. Крім того, що и читали, Ви ще й говорили там. Що "Слово" наежить усім слов'янам Ви таки сказали і повторили е. Проф. Залеський дуже виразно опонував Вам ме за це твердження, переконував, що навіть з олітичної доцільности так говорити не можна, а не льки тому, що це не наукове твердження. Ви дуже евиразно признали йому слушність у заключному лові. На це все є свідки, які Вашу доповідь слуали.

5. Перелічуючи авторів, творами яких Ви ніби ористувалися, Ви хитро-мудро пишете: "працями ких я в той чи інший спосіб користувався". Сподіалися, що це читатимуть тільки одумівці та читачі Вільного Слова"? От бачите: і читачі "Н. Днів" итають це. А тут уже справа складніша: мої чиачі добре знають, що це ніякий аргумент, бож ні Шевченко, ні Руданський дослідниками "Слова" не ули. Ви ще згадували й Малишка, навіть одного ірша його читали, у якому протинімецька партиінка нагадала поетові Ярославну, то відсоток ройських джерел мусів би бути у Вас ще менший!

Але як Ви вже так точно орудуєте статистикою ених, працями яких Ви "в той чи інший (?) споб" користувалися, то я хочу завважити , що Р. кобсон, такий американець, як Ви... дослідник Слова". Роман Якобсон — білий еміґрант, який ереїхав до США із Чехословаччини, походить із гарої російської аристократичної родини, тепер рацює в Гарвардському університеті (Кембрідж, іас., США) і є козирним тузом "істінно русской аукі" на цьому континенті. А тепер виберіть собі дне з двох: або Ви свідомо обманюєте своїх чачів, видаючи Романа Якобсона за американця, бо Ви зовсім не орієнтуєтесь у предметі, який не льки вивчаєте, а вже — певні в тому! — остаточо вивчили. Ані перше, ані друге добрим свідоцтом не є. А коли Ви це робите в молодечому журналі, то це вже й зовсім погано: хтось з одумівців одумає, що Р. Якобсон справді 'об'єктивний американець" і ще почне вивчати нашу культуру за ого "часом зовсім непоганими джерелами"... Уявяєте собі наслідки з цього "вивчення"? Ні, Ви ки винятково відважний!

6. Пробуєте кпити з моїх мовних зауважень і ркастично питаєте: хіба "перекладати **В** українську мову"? А потім хтось Вам, мабуть, сказав, що оже бути "українською мовою", але Ви й тут пите (тільки не з мене, а з себе!) і заперечуєте ю форму в примітці (яку додали пізніш).

Факти я люблю. Беремось за факти: "Але І. Котяревський "перелицював" Вергілієву "Енеїду" На українську мову", — пишете Ви. У Вас, здаться, є "Історія українського письменства" акад. . Єфремова. Загляньте в перший том цієї праці і на стор. 344 побачите фото першої сторінки "Енеїди" Котляревського, на якій Ви прочитаєте: "Енеида на малороссійскій язык перелиціованная". Якою мовою це написано? Скажете українською?

Пишете, що Шевченко в листі до Козачковського пише: "НА наш прекрасний задушевний язик". А чи це чесно отак полемізувати, розраховуючи на необізнаність і малу культуру читачів? Якою ж мовою це все писано? І коли це все писано?.. Що Ви аж такий крутій, то навіть я не сподівався, хоч знаю Вас давно, давно вже!

Якби Ви були вивчали в Україні мову й літературу не окупанта, а свою, то Ви знали б, що була така Олена Курило і що вона написала неоціненну працю "Уваги до сучасної української літературної мови". За ту працю вона наклала головою, а окупант постарався знищити і її працю і навіть ім'я дослідниці. Та порядні люди перевидали ту книгу у Львові в 1942 році. Так от на стор. 78 цього видання написано таке:

"Говорити, читати, писати, перекладати,. вчити, навчати українською **мовою** (а не: на українській мові): — Поучали з церковної амвони рідних братів чужою **мовою** Гр. Пишуть вони иншими **мовами** Кул. VI, 501. **Нею** (мовою) бо говорено, **нею** й писано по нових осадах, що повстали після татарщини ib. 137. Нема в нас жадної науки, рідною **мовою** зложеної ib. 564".

Чи я Вас переконав, що Ви не дуже то чесний, а ще менше скромний і зовсім неписьменний у ділянці мови? Але хіба Вас переконаєш, як Ви пішли так далеко, що не червоніючи берете приклади з російської мови, щоб заперечувати Олену Курило? Ні, Ви цілком безнадійний і пишу я це не Вам, а нашим читачам. Зокрема тим, що не мали змоги вивчати української мови і можуть справді повірити Вам, що "НА" чи "В мову" є цілком український зворот. У часи М. Скрипника (українізація) звичайного писаря з міськради за це "НА мову" звільнили б з праці. А Ви на еміграції навіть журнали та газети редагуєте...

7. Запевняєте читачів "Вільного Слова", що "затемнення сонця", є поправний технічний термін, а слово "язическый" краще, ніж "поганський... Велика прилюбність у Вас до всього російського.

Відкрийте третій том словника Б. Грінченка на стор. 384 і там прочитаєте: **"Потьмарити, рю, риш.** На святому небі усі звізди потьмарило, АД. І. 194. Половина сонця й місяця у тьму потьмарило. АД. І. 190. і далі: Сонце потьмариться. Г. Барв. 522.

Якби Ви були цікавились українською мовою не тільки в Оттаві, а ще й у Києві, то може були б колись заглянули в академічні словники і тепер не поширювали б тут москалізмів. Між іншим, М. Зеров такі переклади (затмение — затемнення) звав рабськими...

Слово затемнення у нас є, але воно має інше значення. Шукайте його в другому томі Грінченкового словника й переконайтеся.

А як має бути: поганський чи "язическый", то загляньте в словник Грінченка (т. III, стор. 230) і, висловлюючись без затемнення, а до того ще й милою декому російською мовою (не "НА мові"!!!!!), не наводьте "тень на плетень"... Не псуйте мову своїх читачів!

8. Пишете, що я людина, "яка постійно пише "ціх" замість "цих"... Знаєте, у мене дуже стара машинка. Як тільки удариш по літері "і", то вона піднімається і — клята! — не опускається на своє місце, аж поки не натиснеш її пальцем. Як забуду її опустити, то ударивши по "и", я на папері таки маю "і"! Можете прийти й перевірити. Чи Ви і Ваш постачальник моїми рукописами вдоволені? І Вам обом не соромно?

9. Докоряєте мені, що я написав "опанував публікою", замість "опанував публіку". Тут маєте рацію. Каюсь. Винуват. Соромлюсь. І постараюсь більше так не висловлюватись — це справді поганий зворот. Брак часу, не переглянув рукописа. Хоч я це й сам знаю, але дуже й щиро дякую Вам за завваги. Як бачите не зву Вас "аморальним типом", (безстидник же Ви та ще й безсоромник!) не погрожую судом, не дарую Вам "оттавського бульдога", а таки справді і щиро дякую. Між іншим, Ви не вміете й цього слова написати по-українському: має бути "булдог" (подивіться в словник Голоскевича на стор. 34).

10. Закидаєте мені, що я вжив полонізму в "Соняшнику", бо замість "просити вибачення" написав "перепрошую" (пшепрашам)... Ну, Ви справді відважний "по саме нікуди". Перш за все, що має спільного мій дитячий журнал з Вашою доповіддю в "Козубі"? Як Вам не соромно отак пурхати з теми на тему, з об'єкта на об'єкт? І на якій підставі Ви вирішили, що я отак собі пишу й редагую, нічого не думаючи і нічого не знаючи? Але раз Ви подаєте це як "мурований факт", то мушу знову порадити: розкрийте третій том Грінченкового словника на стор. 134 і там знайдете: **перепрос, перепросини, перепросити, перепрошувати, перепрошуватися, перепрохати,** і т. д. і ще й приклади, як ці слова вживаються в контексті. Не цитую повністю, бо Грінченків словник тепер рідкістю уже не є — усі культурні люди мали змогу купити його в "Українській книзі" в Торонті. Шкода, що Ви його не маєте. А без нього жоден редактор, а тим більше редактор-поет навіть злобного листа не спроможеться написати, а не то що вірша...

11. Щоб "ліквідувати" мене, "как класс", Ви вчепилися і за музику і називаєте "абсолютною нісенітницею" вираз "багатий обертонами тон". Припустімо, що це справді нісенітниця, то хіба Ваша доповідь від цього порозумнішає чи попоряднішає? Таж Ви мали своїм завданням заперечити мої (дві лише!) найкоротші завваги про Вашу доповідь! Було б дуже розумно, коли б Ви тільки те й робили.

Але музика, то й музика. Я ніколи нікому того не казав, бо не вважаю себе за фахівця в цій ділянці, але маю деякі дані, які хтось інший напевно використав би, щоб іменувати себе бодай "музикознавчим магістром". Коли мені доводиться писати музичні рецензії, то я, не маючи достатньої практики, завжди консультуюсь. Так було й цього разу: я довго допитував одну співачку (досить грамотна в цих справах жінка!), чи це буде правильно. Врешті це їй надокучило і вона мені каже: "Ну, нате, я вам проспіваю "голим" тоном, а тепер це саме проспіваю з обертонами!" Я впевнився цілком. Тепер, коли Ви мене "знищуєте" обертонами, то я Вам зацитую (не видрукую ж я її голосу!) по яснення слова "обертон" із фахового словника (С А. Павлюченко, Краткий музыкальный словар Музгиз, Москва-Ленинград, 1950, стор. 98): "Обер тон (н) — буквально: верхний тон; в акустике — так назывались призвуки, по физическим за конам сопровождающие основной звук и являю щимися более высокими". (Хай читачі вибачать, ш цитую мовою оригіналу, але боюсь, що мене об винуватять в аморальності і запевнятимуть Вас, ш я щось сфальшував при перекладі).

До цього я ще міг би додати пояснення, що так "натуральний звукоряд", щоб було повніше і ш переконливіше, але думаю, що й цього досить: не маю наміру читати лекції з музики, а тільки хо чу показати безприкладну злобність, невихованість і манісіпунічкі знання з кожної ділянки, за яку В беретесь. Отож, сядьте маком і не рипайтесь біл ше в обертони, дорогий Борисе Олександровичу Між іншим, чи Ви знаєте, що означає вираз "сіст маком"? Дозвольте поширити Ваші знання з укра їнської мови, бо Ви ж редагуєте журнал для моло ді, і це Вам дуже треба. Знаєте розмір і колір ма кової насіннинки? Уявляєте, як та насіннинка "си дить" на ріллі? Отак сядьте й Ви — щоб Вас не озброєним оком було зовсім невидно. Буде краш для Вас.

12. Питаєте, чом я "не спитав про потрібну ме ні "деталь" у дискусії?" Не міг, голубчику. Як запитав Вас, хто автор книжки, з якої Ви цитувал й висвітлювали фота (я хотів упевнитись, чи т праця В. Барсова), то Ви саркастично відповіли "Ви її написали!" Кілька Ваших "сателіток" за чмихали губками, а Ви були "страшно" вдоволен Мені ж Вас було шкода, що Ви вважали за потрібн видавати з себе такі до неприємности невихован "обертони", на які перед Вами ще ніхто в "Козу бі" не спромігся. То я більше нічого й не питав не казав. Між іншим, я мав сказати те, що Вам ска зав проф. Залеський — у цьому питанні ми з ни однаково думаємо, хоч я з ним ніколи не тільки н розмовляв, а й не бачив його ніколи перед тим.

13. "Чи Ви маєте своїх читачів за безкритичн отару, що повірить Вам на слово?" Ні, не маю. своїх читачів поважаю і вірю в їх розум. Доказо цього є факт, що склад Вашого листа, призначено го в "Молоду Україну", я просто переставив н сторінку "Нових Днів". Ану, як Ви так певні в со бі, і також шануєте своїх читачів, то зробіть т саме: видрукуйте мою відповідь у "Вільному Сло ві" і в "Молодій Україні" — нехай читачі Ваші са мі розсудять. Боїтесь? Ото ж то й є!

14. Навіть у своєму листі Ви запевняєте, що ро сійські джерела "часом є зовсім не погані". Це са ме Ви казали і в доповіді. І саме це твердження, як Ви **повторили** ще й у листі, дало мені право крити кувати Вашу доповідь.

Ні, Борисе Олександровичу. Російські джерел (маю на увазі джерела про "Слово") не тільки ча сом, а **завжди погані.** Раніш ці "джерела" твердили що "Слово" є староросійською пам'яткою. Тепе вони пішли на "компроміс" і "ласкаво обдарову ють" "менших братів" тезою, що "Слово" нале жить трьом братнім народам — росіянам, україн цям і білорусам. Це таки наукова нісенітниця — кожен мистецький твір, а тим більше такий, я

Слово", має свій національно-територіяльний ґрунт. Це не є мій "шовінізм" український і не відсутність "наукового об'єктивізму", який Ви мені закидаєте в своїому листі. Жоден українець, наприклад, не вважає "Задонщину" староукраїнським твором чи твором, який "належить трьом братнім народам". Це доказ нашого наукового об'єктивізму.

Ваше намагання боронити "часом зовсім не погані" російські джерела саме в час просто шаленого темпу й сили обмосковлення України переростає тільки Вашу непристойну лайку в листі, а й мене і Вас разом. Тут виринає питання ставлення еміграції до окупанта і його заходів, питання розрізнювання "часом не поганих" і добрих джерел. Саме це й дало мені підставу не оминути Вашої доповіді і витратити чимало місця на цю відповідь. Проблема цих "джерел" у нашій історії не нова. Пригадаю Вам листа, якого Ви напевно не знаєте, наркома освіти України акад. М. Скрипника до російського академіка Фріче, який видрукуваний у п'ятому томі творів акад. М. Скрипника. У тому листі М. Скрипник пригадує Фріче, що була нарада наркомів освіти союзних республік (тоді ще не було союзного наркомату освіти), на якій було ухвалено, що національну приналежність старих літературних пам'яток треба установлювати за їх територіяльним походженням, тому "Слово" було визнано староукраїнським твором. А академік Фріче схвалював цією ухвалою і в своїх писаннях знову відновлює стару російську національно-імперіялістичну концепцію і вважає "Слово" староросійським твором.

Така концепція є, на мою скромну думку, **науково об'єктивна,** а **тому** вона й корисна для нашої визвольної справи. Навіть натяку на такий науковий об'єктивізм я у Вашій доповіді, яка була скороченою працею студента-заочника Оттавського університету, і яка, очевидно, була прийнята катедрою слов'янознавства, я не помітив. Тому я вважаю своїм українським, а тим більше редакторським **обов'язком** звернути на це увагу українського громадянства. Думаю, що "часом зовсім не погані джерела" краще таки не боронити судом... Це вже таки дуже далеко від об'єктивізму.

Я постараюся добути фотостат Скрипникового листа до Фріче і видрукую його в журналі з порадою менше заглядати в "часом зовсім не погані" російські джерела, а поцікавитись і українськими. Можливо, Ви скажете, що М. Скрипник український шовініст, позбавлений, як і я, "наукової об'єктивности". За це я Вам судом не погрожуватиму, але скажу, що Скрипник — порядний націонал-комуніст, який віддав своє життя не за комунізм, не за російського окупанта, а таки за Україну, умер у боротьбі з усіма "зовсім непоганими" джерелами, які служили і служать окупантові.

Оце Вам і все про Ваші "муровані факти", які дали Вам підставу лаятись. Самі бачите, що з них лишилось. Решта ж у Вашому листі — тільки лайка, яку я з великою приємністю залишаю Вам: відлаюватись мені не личить і нема на те потреби.

Ви ще закидаєте мені брак толерантности, до російських джерел, очевидно. Дарма. Хочете, я Вам навіть російського клясика в оригіналі зацитую? Прошу дуже (цитую з пам'яти, звичайно):

Ми все учились понемногу,
Чему-нибудь и как-нибудь...

Додам лише, що ті часи вже давно пішли у безвість: тепер треба вчитись і багато і добре, а не "как-нибудь". Тільки за цієї умови Ви зумієте оборонити себе і свої погляди без суда, як і личить кожній розумній людині.

А про саму доповідь я мовчу — яке вона має значення? Має значення наукова об'єктивність, правильне ставлення, не Ваше чи моє, а всієї еміграції, до дуже важливих проблем нашої боротьби за визволення нації з-під російського окупанта.

П. Волиняк

ПОМЕРЛА ЕТЕЛ ВОЙНІЧ

27 липня 1960 р. в Нью-Йорку померла Етел Ліліян Войніч, що перша почала перекладати Шевченкові твори англійською мовою. Ще в 1911 р. вона видала збірку Шевченкових творів з його життєписом під заголовком "Сикс лірикс фром юкреніан оф Тарас Шевченко".

Е. Л. Войніч — ірляндка з походження, вчилася в Парижі і в Берліні (вивчала музику), а в 1887 році приїхала в Росію — в Петербург і там два роки працювала гувернанткою. Потім виїхала до Лондону, де одружилась з польським революціонером д-ром Вільфредом Войнічем, який був раніше на засланні в Сибіру. Пізніш родина Войнічів переїхала у США, де д-р Войніч і помер.

Е. Л. Войніч вивчила українську мову і почала перекладати Шевченкові твори англійською мовою. Вона листувалася з визначними українськими діячами, зокрема з Михайлом Павликом.

У 1929 і 1930 рр. вийшли в перекладі українською мовою два її романи "Гедз" та "Джек Раймонд", які мали великий успіх у читачів.

ДМИТРО ГНАТЮК "ПАЙОТ ВО СЛАВУ РУССКАВО НАРОДА..."

Артист Київського оперового театру ім. Т. Шевченка Дмитро Гнатюк, якого ми згадуємо у нарисі про пісню "Рідна мати моя", на своїх концертах у Новій Зеляндії виконує майже виключно російські твори. Про це повідомляє щоденник "Америка" (Філядельфія, США), друкуючи листа одного із своїх читачів, який був на тих концертах. Як минулого року в Канаді і США балет Київської опери мусів виступати в "Ґрейт Раша Фестивал", так тепер Дмитро Гнатюк подорожує по Новій Зеляндії як "Ґрейт Раша Барітон".

Читач "Америки" пише, що на другому концерті у Велінґтоні Д. Гнатюк мав у програмі лиш один український твір — "Човен" М. Лисенка, а всі інші були російські. Тільки "на біс" йому було дозволено співати українські твори. "Після бурхливого і захоплюючого прийняття співака, — пише читач "Америки", — він проспівав додатково: "Ніч яка, Господи". гуцульську пісню з його села "Вівці мої, вівці" та арію з опери "Кармен" українською мовою..."

Д. Гнатюк походить з Чернівецької области, закінчив Київську консерваторію, тепер один з визначніших артистів Київської опери, має 35 років. Звичайно, що договір на закордонне турне він підписав за до-

зволом не Києва, а Москви, Москва ж йому дала й перекладача (Ґан) та піяністку (Розалія Ельвова), Москва ж йому визначила й репертуар...

Цей приклад яскраво свідчить про знущання над нашим народом і привласнення Росією наших національних цінностей. Червоні росіяни в цьому перевищили всіх російських "самодержців" разом узятих! Їх знущанню над нашим народом немає меж. Наприклад, Івана Козловського замкнули в московській "золотій клітці", а Д. Гнатюка, хоч і випустили за кордон, але примусили виконувати російські твори.

Дуже приємно відзначити, що українці Нової Зеляндії зустріли нашого артиста не як представника окупаційної влади, а як представника нашого поневоленого народу. Згаданий читач "Америки" пише:

"Щиро ми дякували славному землякові за українські пісні і висловили йому наш жаль, що в програмі було їх так мало і передали через нього наш символічний і збірний привіт Рідному Краєві та побажали йому успіху в його праці на славу українського мистецтва.

Нам хотілося, щоб наш співак-земляк повернувся до Києва, знаючи, що і в такій далекій і малій країні, як Нова Зеляндія, живуть українці, які так гаряче люблять Україну, не забувають її і хоч чим-небудь стараються прислужитися своїй Батьківщині".

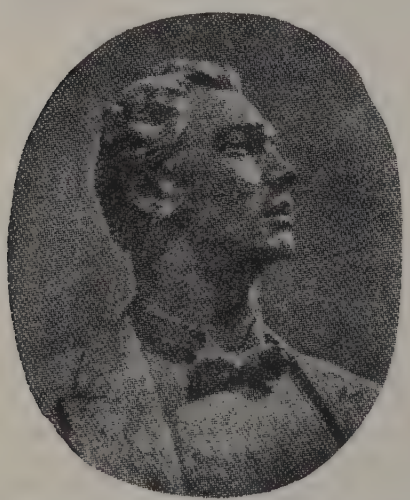

На нашому фоті: Погруддя стеторизованого духово росіянами славного артиста Дмитра Гнатюка, яке виконав скульптор Лисенко.

ТВОРИ ТЕТЯНИ ЯБЛОНСЬКОЇ НА ВИСТАВЦІ У ВЕНЕЦІЇ

На міжнародній виставці у Венеції були виставлені і твори відомої української малярки Тетяни Яблонської. Її твори показані, звичайно, не в українському, а в "радянському", себто російському павільйоні.

Яблонська виставила там найкращі свої твори: "Хліб", "У парку", "Над Дніпром", "Удома за книгою", "Портрет дочки" та "Гаяне".

ШЕСТИДЕСЯТИРІЧЧЯ ІВАНА КОЗЛОВСЬКОГО

Всесвітньовідомий оперовий співак (ліричний тенор) Іван Семенович Козловський відсвяткував шестидесятиріччя з дня свого народження. Іван Козловський походить з Полтави, свою театральну діяльність розпочав у трупі П. Саксаганського. Як і багатьох великих діячів нашої культури, "старший брат", його, звичайно, "попросив" у Москву. Сьогодні наш співак є солістом Московського Великого театру, хоч ви користовує кожну найменшу можливість зробити щось для свого народу. Єдиною такою його можливістю є наспівати українські твори на патефонних пластинках, з яких він сьогодні відомий всьому світові.

Іван Семенович Козловський – один із найвизначніших тенорів світу. Не зважаючи на це, російський окупант чогось не відважився випустити його за кордони СРСР, хоч багатьом меншим артистам Москва час від часу дозволяє концертувати за кордоном. Мабуть, боїться, що українець не затьмарив успіхів російських артистів.

Іван Семенович Козловський – справжній улюбленець нашого народу, не тільки в Україні, а й у вільному світі.

Penmans

WARRANTED HIGH GRADE PENMANS KNIT-GOODS

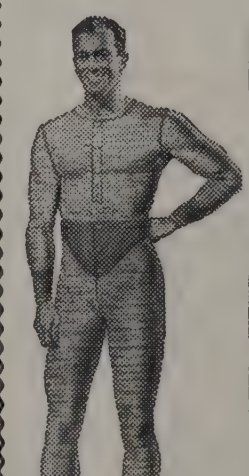

„95"
СПІДНЯ БІЛИЗНА

Служить довгі роки і тому оплачується купити "95" Пенменс найвищої якости спідню білизну з найкращої тканини мерінo, що ґарантує більшу охорону й тепло. Майже 90 літ досвіду запевняють вам відповідний вибір... досконалу охорону. Зроблені так, що видержують навіть найчастіше прання. Для чоловіків та хлопців комбінації або сорочки та підштанці.

СЛАВНІ
ВІД 1868

95 - FO - 6

Подвоїмо кількість передплатників журналу до його 10-річчя!

ИТАЧІ ПИШУТЬ

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

Шлю грошового переказа на 10.50 дол., з них 3.50 віднову передплати, 4.00 на "Граматику" Д. Кислиа 3.00 дол. на пресовий фонд.

З пошаною до Вас

Євгенія ШКУРАТ, Монтреаль, Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю список зголошень на видання творів блаженї пам'яти Михайла Ситника: Валентина Єрмоленко — 0, Катерина Гуцал — 2.00, Федір Донченко — 5.00, Кариина Филипович — 5.00, Микита Лозовий — 3.00, Олександра Костюк — 2.00, Люба й Микола Менжеги — 5.00, на й Олекса Булавицькі — 5.00, пані Михалевич — 0, Марія Товстоп'ят — 5.00. Разом — 39.00 дол.

Якщо вже потребуєте грошей, то прошу повідомити зберу й перешлю.

З пошаною

Валентина ЄРМОЛЕНКО, Міннеаполіс, США.

Сердечно дякую, пані Єрмоленко. Грошей тепер не еба слати. Я повідомлю, коли треба буде висилати оші. Поки що дуже мало осіб виявили бажання допогти видати збірку, то я боюсь цю справу рухати вже ер. П. ВОЛ.

Шановний пане редакторе!

Шлю 9.00 дол. на віднову передплат "Нових Днів" і оняшника", а решта — 1.50 дол. — на розбудову Вого видавництва.

Щастя Вам, Боже!

З пошаною

Ольга ГОЛОВКО, Стейтен Айленд, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

З приємністю прочитав статтю акад. Б. Гніденка та Шкабари "Про кібернетику" ("Нові Дні", ч. 125). Дую, що було б корисно передрукувати статті, у яких словлюються погляди, що обчислювальні машини ніи не замінять праці людського мозку. Часто підо ливом нерозумної американської пропаґанди панує серед наших людей зовсім фальшива уява. Зокрема миляється Є. К. Приходько в оцінці сучасних електних обчислювальних машин...

З правдивою пошаною

С. ПРОЦЮК, Чапел Гіл, США.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю поштового переказа на 10.00 дол., з них 6.50 віднову передплат "Нових Днів" та "Соняшника", а за нову передплатницю, адресу якої додаю.

З нагоди десятиріччя "Нових Днів" бажаю Вам якікращих успіхів у майбутньому!

З щирим привітом

Олександра ЄНДИК, Едмонтон, Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю 5.00 дол., чотири на віднову передплати, а — відсотки за спізнення. Прошу вибачити.

Щиро вітаючи Вас, бажаю Вам щастя та здоров'я.

Ваш В. КІПА, Нью-Йорк, США.

Шановний пане Волиняк!

Нарешті і мені вдалося приєднати одного передплатника. Шлю адресу і гроші. Тепер легше буде розкривати "Нові Дні", знаючи, що я також для них щось зробила.

Оголошення "Української книги" друкуйте сміло — майже всі такі оголошення вміщують.

З пошаною до Вас

Наталка ЛАЗОРЕНКО, Монтреаль, Канада.

Дорогий пане Волиняк!

...Мені хочеться сказати Вам, що Ви із своїм "правда у вічі" (Ювілейна зустріч ОДУМ-у) винятково цінна людина. Не тому, що хвалите там галицьких "івців", а тому, що справа молоді лежить Вам на серці.

Ви зробили дуже здорову критику, але Ви повинні також дати щось на сторінках "Нових Днів" про проблеми нового покоління. Сам опис з'їздів ще не все. У "Прометеї" була єдина стаття Д. Голубця "Наше обличчя, або що думає сучасне пластунство", але це був передрук із "Свободи". Також згадано було і про Студ. Ідеолог. Конґрес, але скупо. Це дуже мало. Як є в "Українських Вістях", не знаю. Думаю, що більшого зацікавлення також не було.

Сподіваюсь, що в черговому числі Ви повинні б подати зміст доповіді п. Білінського і тим розпочати обмін думками, тим більше, що справді освічених людей, дякувати Богові, маєте.

Ще прошу Вашої терпеливости на мої дальші зауваження відносно історії України. Я слідкувала у "Пласті" і в оселі "Київ" і можу ствердити, що навчання дітей нашої історії починається з княжих часів. Уважаю великим гріхом оминути прецікаву передкняжу епоху. Шкода цього давнього періоду нашої історії, бо він "поширяє" і "поглиблює" нас. Це тим більше потрібне тепер, бо пора вже нам зробити деяку переоцінку нашого "азійства" взагалі.

Дуже просила б Вас, щоб у Ваших читанках було задано оцей новий "тон". І ще й добре ілюструйте ці матеріяли. Також конче треба мати для дітей мапу України, на якій би були показані всі наші сусіди навколо Чорного моря. Вона могла б збудити інтерес до півдня і сходу. Можливо, це дало б поштовх до виховання ентузіястів нових історичних шукань. І дай, Боже, щоб вони не спізнились.

Щиро вітаю від усієї родини,

М. ГІРНА, Алістон, Канада.

Ні, ДОРОГА ПАНІ МАЮ, переказувати змісту доповіді д-ра Білінського не буду: обмежуватись переказом змісту в "Нових Днях" не личить. Я пропонував керівникам ОДУМ-у, щоб вони дали мені в друк хоч одну з доповідей. Вони відмовились, бо, мовляв, маємо свій журнал. Це один з доказів одумівської самовистачальности, на яку я звернув увагу в допису про зустріч молоді Канади та США. Та я не втрачаю віри, що ОДУМ колись вийде на широке поле.

Щодо викладання історії. Ваша заввага слушна. Щоб я "задав тон" у цьому? Боюсь, що не вдасться. Для цього треба гроші, яких я не маю. З порожнього не наллєш... Гроші треба, щоб наняти людину на працю і розвантажити себе для більшої праці, а також гроші на нові видання. П. ВОЛ.

Дорогий Петре Кузьмовичу!

Прочитавши Вашу статтю про зустріч ОДУМ-у, вирішив написати кілька слів про мої погляди на цю справу.

Ця зустріч була загальним успіхом нашої організації, яка існує вже 10 літ. Хоч міннеаполісці мусіли проїхати 700 миль, але ніхто з нас не шкодував того — вся наша група була вдоволена. Особливо, як старий одумівець, мушу схилити чоло перед юними одумівцями, про яких Ви й не згадали.

Ваша критика деяких недоробленостей цілком слушна, крім того місця, де Ви нарікаєте на ігнорацію старшого громадянства. Шкода, звичайно, що не запросили представників української преси, недобре, що не заопікувались відповідно кореспондентами англомовних щоденників. Все це брак, як Ви кажете, політичного досвіду. Та все ж я хочу стати в обороні друга Є. Федоренка. Я не вірю, щоб він уникав допомоги старших і намагався перетворити ОДУМ у "Пашківську республіку" (Я теж так не думаю! П. В.). ОДУМ часто звертається до старших за допомогою, але не завжди її має. Найбільшою допомогою ОДУМ-ові буде: послати своїх дітей в ОДУМ. ОДУМ не береться виховувати молодь, починаючи від колиски. Батьки мусять знати, що в американських та канадських умовах їх першим обов'язком прищепити своїм дітям любов до своєї нації, мови, до своїх національних організацій, взагалі до всього того, що батьки привезли з України і за що вони фактично вибрали скитальчий шлях свого життя. Тільки тоді їх діти знайдуть місце в ОДУМ-і чи в інших молодечих організаціях. Отож: підготувати належно своїх дітей і послати їх в якусь молодечу організацію і буде найбільшою допомогою старшого громадянства тим організаціям.

Другою хибою нашого старшого громадянства є брак єдности. Ви, Петре Кузьмовичу, як один з пропагаторів нашої єдности, також не дуже то вдоволені таким станом, коли в кожному більшому місті є стільки партій і організацій та їх прихильників, що не вистачить пальців на обох руках і ногах, щоб їх перерахувати. Який же це приклад для молоді? А чи Ви знаєте, що в Міннеаполісі є батьки, які не пускають дітей до ОДУМ-у тільки тому, що в ньому є діти, батьки яких ходять до іншої церкви чи належать до іншої партії чи групи? А чи Ви знаєте, що в нас є діти дуже патріотичних батьків, але не вміють розмовляти по-українському, а як і вміють, то соромляться? Отакі безпорадні батьки в нас є всюди. А тим часом молодь обвинувачується в небажанні співпрацювати із старшими. Мені здається, що ОДУМ є в становищі сироти, якої чужі не приймають, а свої цураються.

Вертаючись до зустрічі, хочу завважити, що завдяки старшому громадянству в залі не можна було чути гарного хору, який співав винятково милих сердечних пісень, а батьки були настільки невиховані, що своїми розмовами і сміхом заважали концертові, у якому виступали їхні ж діти. Д. Грушецький, сидячи з нами, аж сльозу пустив, слухаючи своїх "пташенят" з Чікаґо. Варто б і батькам було послухати.

Я думаю, Петре Кузьмовичу, що тут для Вас є "велике поле для попису", бо Ви, як видавець і редактор такого популярного журналу, зможете збудити багатьох наших старших громадян-батьків з того безтурботного ситого сну чи стану, у якому вони є в той час, як їхні діти виростають у "драґ-сторах" чи на вулиці, а не в українських молодечих організаціях.

Щодо організації зустрічі, то мені здається, що д поповіді треба було поскорочувати. Організаторам же з бави треба ще багато вчитись. На жаль, вони більше кавились фінансами, ніж самою забавою. Мусіли ж во знати, що потанцювати молодь завжди має де: чи вар із-за цього їхати аж сотні миль? Треба було подба про взаємне знайомство одумівців з різних віддален взаємно осередків. А через брак організації молодь тр малася своїх групок: чикаґівці танцювали з чикаґів ми, торонтяни з торонтянами, кливлендці з кливлен цями...

Як бачите, з Вашими завважами згоден, але я хот звернути Вашу увагу й на дещо інше. Кінчаючи, я хо подякувати за Вашу увагу до ОДУМ-у і хочу ще р запросити Вас до Міннеаполісу, не зважаючи на Ва страх, що Вас тут "можуть повісити".

З правдивою пошаною

Д-р Анатолій ЛИСИЙ, Міннеаполіс, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Перечитав уважно Ваш опис ювілейної одумівськ зустрічі в Канаді, задумався, перечитав ще раз і взяв за перо. Багато в зустрічі було недоліків, ніде прав діти. Думаєте, ми самі не знаємо? Ми все це візьме до уваги і не маємо чого ображатись на Вас за завва

Мене більше турбує те саме, що й Вас, бо Ви ж кіл канадцять разів вертаєтесь до слів Є. Федоренка, гол ви ЦК ОДУМ-у. Не розумію, чого Вас так здивува докори друга Федоренка старшому громадянству. пишете: "Я з повною відповідальністю заявляю прот лежне..." Дозвольте мені також з повною відповіда ністю заперечити Ваші "істини". Я в ОДУМ-і з 1951 завжди був близько до управи філії, а від 1956 р. член Гол. Управи ОДУМ-у США, а саме першим засту ником голови та зв'язковим західних філій. Тому п "поміч" старших дуже добре знаю, бо був я у Фо Вейні, і в Детройті, і в Міннеаполісі, і в Кливлен знаю стан і в інших філіях. З жалем стверджую, д друг Федоренко говорив болючу правду. У нас, як згадуєте, в Чікаґо філія працює добре, бо ми не ві кидаємо допомоги старших. А хіба я не писав у "Мол дій Україні" у статті "Ви нас кривдите" (ч. 41, 1957 про "поміч" старших?

Так, ми не відкидаємо допомоги старших, але ц допомоги дуже мало: нам помагають 25—30 родин у каґо. Коли тільки в юному ОДУМ-і є 50 осіб, то щона менше 35 родин мусіли б нам співчувати та допома ти. Як Вам відомо, ми купили власний дім, який т требує грошей, а також людей для ремонту і приведе ня його до порядку. Думаєте батьки одумівців та си патиків напрошуються з допомогою, а ми відпихає їх? Ні, навпаки: ми їх переконуємо, що це дім не д кільканадцяти родин, а для добра всієї демократичн громади, а перш за все для їх же дітей. Але як вони м можуть грішми чи працею, як тепер літо, приємно п їхати купатись, прохолодитись пивцем тощо.

Так, маємо повне право нарікати! Ми розсилали преси для друку (дехто й того не зробив, бо ми хотіл щоб видрукували даром) звернення до громадянст про допомогу у придбанні будинку для ОДУМ-у в каґо. Думаєте багато відгукнулося? Лише дві особи. де решта старших? А Ви нам говорите "Сам стелю сам люраю". Можливо, Ви говорите про ту кращу доп могу, моральну? Ну, то вибачте, моральної допомо ми маємо аж забагато. Нам потрібно реальної допомо

е треба слів, хай буде тільки діло", сказала, здається Теліга.

Ви згадуєте про СУМ, і про те, що не маєте до нь симпатій. Ну, це вже Ваша справа, але нам усім (я ю на думці родини із центральних областей України, наші члени відти здебільшого походять) варто від х багато дечого повчитись, а насамперед старшим. Вам відомо СУМ є під контролею ОУН, яка поколо сь на кілька груп, але їх батьки не забрали дітей з М-у, знаючи, що молодеча організація дасть їм біль , ніж вулиця.

Справа преси, яка Вас, пане Волиняк, болить. Ми ємо також ту саму справу — це наш журнал "Моло Україна". Ви думаєте, ми багато маємо передплат ків, яких, як Ви кажете, ми відкидаємо? Ні, не багато х, яких Ви бороните з "повною відповідальністю", бо ни радше купують "Новое Русское Слово", як перед атять "Молоду Україну". А Ви ображаєтесь, що Євген доренко від імені нас усіх (він же голова ЦК ОДУ у) нарікав на старших. Біда, що ми, актив молоді, симо Вас деколи "вчити", бо маємо на те право, бо не даєте нам свідомої української молоді, яка б гла брати в свої руки філії. Даєте нам, амбасадори раїни, якихось американців українського походжен , які про українську історію, літературу та мову зна ть стільки, як пересічний американський юнак.

Але я думаю, що Ви писали про конкретну поміч, бто поміч при зустрічах, з'їздах, забавах, зборах. аєте, як хтось хоче помогти, то його ніхто не відкине. на зустрічі, як прийшли старші, здається, з Гамільну і запропонували допомогу при паркуванні авт, то ніхто не нагнав. Може Ви говорите про співпрацю з УЖЕРО чи Добрусу з ОДУМ-ом у влаштуванні спіль ї зустрічі. Але це не буде допомога, а співпраця, ибуток з якої ділиться порівну і тому такої "помочі" не рахую за допомогу.

Висновок такий: ми завжди користаємо з допомоги арших, завжди цієї допомоги шукаємо, але мало її ємо.

Прошу видрукувати у Вашому журналі й наші по яди, тобто цього листа.

Олексій КОНОВАЛ, Чікаго, США.

Поскільки листи пп. А. ЛИСОГО та О. КОНОВАЛА йже тотожні, то я їх трохи поскорочував, щоб хоч стково уникнути повторення. Відповідаю їм також зом.

Ви, дорогі панове, помиляєтесь, думаючи, що я дуже хоплений т. зв. "старшим громадянством", особливо хідняками" нашими — ні, але я таки думаю, що одувцям треба більше шукати допомоги старших: є ба то людей, яких частина одумівців відкидає від себе, могли б з їх праці скористати.

Моя засада: нема поганих дітей, а є тільки погані тьки, отож і за цю хибу відповідають фактично батьи. А щодо тих "дуже патріотичних батьків", діти яких вміють чи соромляться розмовляти українською мо ю, то я на них завжди дивлюсь зверху вниз, що дуже аджу робити й Вам: хай собі йдуть з Богом туди, ку и скеровують своїх дітей. Чим скоріш вони туди пі уть, тим краще для нас — їх діти менше псувати уть решту дітей.

Дуже приємно відзначити, що обидва автори листів оч і покінчали американські університети, але не по ивають зв'язків з ОДУМ-ом — у цьому саме і є сила єї організації.

Кажучи, що мене в Міннеаполісі "можуть повісити", я, звичайно, жартував, але факт, що в Міннеаполісі тепер майже ніхто не дбає про "Нові Дні" і читачів там не добавляється, а навіть меншає. Може я сам завинив у цьому, може сталися якісь зміни в людському складі, може тому, що п. Дербуш пішов "по іншій лінії", але факт, що я з Міннеаполісом утратив "усякі контакти". Дуже дякую за запрошення, а коли я з нього не скористаю, то не тому, що я комусь із наших читачів у Твін-Сіти боюсь глянути у вічі, а тому, що не маю часу.

Тепер пару слів до О. Коновала. Чи дозволите сказати, що Ваш лист мені не подобається? Не як редакторові, а як людині не подобається. Як бачите, Ви думаєте однаково з доктором А. Лисим, Ви, як і він, закінчили американський університет, Ви, як і він, приймаєте мої завваги і не гніваєтесь за них, а листи Ваші дуже відмінні. У Вашому, дорогий пане Олексію, багато темпераменту, самопевности, взагалі того, що зветься "молодістю". Ви своїм листом фактично підтвердили моє твердження, що дехто в ОДУМ-і уникає співпраці старших, хоч пишучи те, я мав на увазі головно ОДУМ у Канаді, а не в США. Як Ви будете так писати, говорити і діяти, то старше громадянство уникатиме ОДУМ-у. Чи дозволите пояснити, чого саме я так думаю? Якщо так, то прошу:

1. Ви добре знаєте чіказьку філію ОДУМ-у, але я теж трошки її знаю: я весь час маю інформації про її стан, розвиток, про її актив. Між іншим, маю найкращі оцінки Вашої праці в ній (і то від кількох осіб!), дуже Вас шаную за Вашу працю. Ми обидва твердимо, що Ваша філія росте тому, що не відкидаєте допомоги старших. То чого ж ми сперечаємося? Ради "спорту" чи що? А порівняйте стан Вашої філії, коли вона була втратила контакт із старшим громадянством (яких чотири роки тому) і сьогоднішній? Факти — вперта річ, кажуть люди...

2. Ви пишете: "...ми купили власний дім". Вибачте: не Ви купили, а Вам КУПИЛИ. І купили батьки, "старше громадянство", як кажуть, хоч багато з тих, що купували його, є досить молодими, навіть колишніми одумівцями: Мірутенко, Грушецький, Ваш старший брат, Лисенко, Завертайло та інші. Не перелічувати ж мені їх усіх! Саме цей дім є наочним доказом практичної допомоги старших ОДУМ-ові. То чого ж ми сперечаємось?..

3. "...моральної допомоги ми маємо аж забагато", пишете Ви. Мені це дуже неприємно читати: не нехтуйте моральною допомогою! Будете купити з моральної допомоги, то будинка за 40—50 тисяч ніколи не матимете.

4. Я радив учитись від СУМ-у і Пласту "вам", а Ви радите "нам"... Цим Ви робите наклеп на батьків одумівців, бо хто з них забрав своїх дітей з ОДУМ-у? Хто? Навпаки: віддали своїх дітей в ОДУМ. Філія юного ОДУМ-у в Чікаго, яка налічує тепер понад 50 членів, і є доказом цього. Таж кілька років тому її не було і в зародку! Ні, саме в цьому батьки одумівців не мають чого вчитись у батьків сумівців, а скоріш навпаки. Крім того, треба було уважніше вислухати доповідь ред. М. Степаненка на зустрічі, щоб не квапитись із порадами батькам...

5. Справа преси мені, як Ви пишете не "боліла". Мені "боліло" тільки те, що ОДУМ не вміє (виключно тому, що нехтує допомогою старших) використати нашу пресу для своєї ж користи. І про це я виразно написав.

6. Старше громадянство "Молодої України" читати не повинно, хіба батьки, щоб знати, що читають їх діти. А все таки багато старших "Молоду Україну" передплачують, виключно з метою допомогти Вашому органові утриматись. І це я добре знаю. Більше того: я вважаю найбільшим недоліком факт, що редактори "Молодої України" (їх уже було два) від першого її числа і аж до останнього намагаються зробити її "провідним журналом для старшого покоління", а не юнацьким місячником. Це просто трагічна помилка одумівського проводу і невміння редаґувати юнацький часопис. Знаю, що юнацький часопис редаґувати дуже важко, але... мусимо ж ми такий часопис мати.

Юнацький часопис, редактори якого матимуть на увазі не справи молоді, її смаки, зацікавлення, життя молодечих організацій взагалі, у першу ж чергу життя тієї організації, органом якої він є, а матимуть на увазі тим часописом "здивувати" і "приголомшити" старше покоління, — не житиме, а животітиме на "штучних застриках", себто дотаціях від організації, яка його видає. Я думаю, що з "Молодою Україною" саме так і є. Про це я вже давно пробував попередити, але мене тоді обвинуватили в страху перед "конкуренцією", прирекли "Новим Дням" "скоропостижну смерть", а мені порадили розводити свиней. (Зразкова лекція "доброго" виховання для молоді!)... Трагічним було те, що одумівський провід над моїми завважами не замислився, а майже повірив у пророцтво редактора "Молодої України". Я собі посміхнувся й замовк. Тепер нагадую це тільки тому, що Ви робите ту саму помилку: доріка старшим, що вони не читають "Молодої України". Ви ж — один із провідників ОДУМ-у!

7. "... бо вони радше купують "Новое Русское С во"... Вибачте, але Ви для такого твердження не ма жодної підстави. Щоб таке говорити, то Ви мусіли перевірити стан продажу "Н. Р. Слова" в більшості ших книгарень. А я це вже робив, тому заперечую ше твердження. Ця, вибачте на слові, "теза", що "сх няки" читають "Н. Р. Слово", а "галичмони" польськ щоденник, є дуже недотепним жартом одного гумо стичного журналу. Вам, як людині освіченій і думаюч не варто цей "дотеп" повторювати.

8. "мусимо Вас деколи "вчити", бо маємо на право..." Ні, такого права Ви (всі молоді!) не маєте. цьому найбільша загроза. Тут Ви цілком замерикані вались. Позбавтеся цієї самозакоханости негайно. Це слідок американської системи виховання, що дуже покоїть кращих американців і яка неминуче буде з нена. Це веде до розкладу родини й суспільства і повної поразки нації. Про втрату скромности у моло і намагання зневажити своїх батьків я, можливо, словлюсь в іншому місці цього числа.

9. "... даєте нам, амбасадори України, якихось ам риканців українського походження..." Вибачте, але неправда. Ми даємо ОДУМ-ові хороших українськ свідомих і добре вихованих юначок і юнаків. Доказ цього є те, що Ваші власні батьки дали ОДУМ-ові В пане Коновале! Не вірю, що Ви таким родились — то Ваші батьки Вас так добре виховали і Вам не личи з іронією називати їх "амбасадорами України" — во такими є насправді.

Не вірю також у те, що Вас лелека спустив на ру ничкові, цілком готового, просто в чіказьку філію ОД М-у: ні, в ОДУМ-і Ви удосконалювали й поширюва те, що Ви одержали від своїх батьків — Ви в ОДУМ росли, мужніли, чого бажаю Вам і надалі.

Тепер і Вам, і А. Лисому скажу, що я ніколи не вв жав і не вважаю допомогу молоді від старших доста ньою — навпаки! Але повторюю, що ОДУМ має ду багато прихильників і симпатиків, Ваше ж завдання в користати їх якнайповніше. А якщо ж в ОДУМ-і буду починати виховання з того, що "маємо право вчи старших", себто вбивати клина між батьками й дітьм то багато батьків своїх дітей в ОДУМ не віддадуть. добре зроблять.

Вибачте, дорогий пане Коновале, за щиру розмо з Вами: вірю, що ми обидва позбавлені почуття менш вартости і нам дозволено висловлювати свої погля вільно і цілком точно. Якби я не був такої високої ду ки про Вас, то не відповідав би Вам взагалі — видр кував би Вашого листа і все.

З щирим привітом

П. ВОЛИНЯК

Вельмишановний і дорогий пане редакторе!

Прошу не гніватись, що я трохи спізнилася з пере платою. Я й сама не люблю "спізняйлів", але ми плян вали їхати у відпустку в Канаду, мали намір зустріти з Вами і полагодити все на місці... Не вийшло, том шлю 5.00 дол. в т. ч. на пресфонд 1.00 дол.

Щодо "Нових Днів", то Ви й самі знаєте їх плю й мінуси. Відчувається брак добрих і легких оповідан Може б перекладати дещо з інших мов? Деякі видан це роблять і читачі вдоволені з того. Та й Ви ж мае "легке перо", багато в житті бачили й пережили,

---

ПРОФ. ЯР СЛАВУТИЧ ВИЇХАВ ДО ЕВРОПИ

Наш співробітник, проф. Яр Славутич, цього літа переїхав на сталий побут до Канади. Працює він тепер на посаді професора української мови та літератури в Альбертському університеті в Зах. Канаді (Едмонтон).

Недавно він виїхав на науковий конґрес у Бельгії, де має виступити з двома доповідями. Відрядження Яр Славутич одержав від університету, а кошти покриває КУК.

По дорозі в Бельгію Яр Славутич відвідав нашу редакцію і залишив для наших читачів вірша, якого друкуємо нижче.

Яр СЛАВУТИЧ

З КНИГИ "ОАЗА"

Стань стопою на снажний чорнозем —
І заб'ється серце гаряче,
І по тілу, благодатна грозам,
Богатирська сила потече.

Не відходь, постій на видноколі,
Наслухайся двиготу землі
На дзвінкому від напруги полі,
Де мої не падали жалі,

Де не мовкне многострунна ліра
Сонця й вітру, простору й життя.
І правічна воскресає віра,
Незнищенна віра в майбуття.

Гнаний горем, сумнівом роздертий,
Я тебе не зрадив, дорогу.
І знайшов я на полях Альберти
Давню радість і нову снагу.

14 серпня 1960 р. в автобусі
з Едмонтону до Вінніпеґу.

гли б щось написати. Ваші репортажі цікаві й дотепні итати їх приємно.

Варто, щоб Докія Гуменна більше писала в журналі. "реабілітовану відьму" я прочитала з великим заці-вленням. Щось застрайкувала Ганна Черінь, не пока-ється в "Нових Днях" і "вітряно-росяна" Діма, хоч її са, яка друкувалась у "Н. Днях" не була цікавою. За-льно ж, — це навіть зайве писати, — "Нові Дні" ці-ві й потрібні, тому дай Вам, Боже, багато сил і здо-в'я, щоб продовжувати цю велику й корисну працю.

Здоровлю Вас щиро і остаюсь з глибокою пошаною

Г. Ш., Бінгамптон, США.

Високоповажаний пане редакторе!

Шлю чотири доляри на віднову передплати, а два на есовий фонд. Оголошення друкуйте всякі.

Щиро шануючий Вас

Олекса ОГОРОДНИК, Трентон, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., з них один на пресовий фонд. Тяж-вато на фармі приєднувати нових передплатників, а е таки маю надію когось приєднати.

Дай, Боже, Вам здоров'я витримати і в другому де-тиріччі!

З правдивою пошаною

Олекса МЕЛЬНИЧЕНКО, Джермантовн, США.

До редакції "Нові Дні":

Шлю на пресфонд 1.00 дол., одночасно прошу змі-ти мою адресу на обидва журнали.

З християнським привітом та з найкращими пода-ннями

свящ. Юрій ТУРЖАНСЬКИЙ, Принц Альберт. Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю Вам передплату за одного українського інвалі-.

Щасти Вам, Боже!

М. ГРОМНИЦЬКИЙ, Сан Франциско, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплати і одного доляра на пресо-й фонд.

Іван ЗАКОВОРОТНИЙ, Орандж, США

ГОЛОВА ВИКОННОГО ОРГАНУ УНРАДИ В КАНАДІ

Голова Вик. Органу УНРади Микола Андрієвич Лі-цький на початку літа відвідав українців США і Кана-. Це був другий приїзд на цей континент цього визнач-го нашого діяча за останні пару років.

Як і першого разу, так і тепер, голова ВО відбув стрічі і доповіді в українських громадах, а також ці-й ряд ділових розмов і зустрічей з урядовими чинни-ми у столиці США Вашінґтоні.

З приємністю відзначаємо, що п. М. Лівицького ду-е тепло зустріло українське громадянство: політика к. Орг. УНРади має повну підтримку в Канаді і США. численних зборах і вічах громадянство схвально ви-овилось про розрив УНРади з т. зв. Американським мітетом. Поруч з цим громадянство рішуче засуди-поведінку тих фракцій УНРади, які почали неперер-рливу атаку на голову УНРади І. П. Багряного та на лову ВО М. А. Лівицького. Характерно, що навіть чле-соціялістичної партії та члени УНДО виступали із удом тактики своїх представників в УНРаді.

На жаль, Микола Андрієвич Лівицький приїхав у наду саме в час нашої літньої перерви, коли ми ви-ли одне число на два місяці, тому ми не могли до-кладно інформувати про його працю. Подавати ж те-пер відомості із двомісячним спізненням нема най-меншої потреби.

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44, формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір. **Ціна — $0.90.**

РАЙДУГА — збірочка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах. **Ціна — $0.35.**

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ І СРІБЛЯСТУ РИБКУ, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах. **Ціна — $0.40.**

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах. **Ціна — $0.35.**

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк. **Ціна — $0.40.**

Замовляти в "Нових Днях".

ВЕЛИКА МЕБЛЬОВА КРАМНИЦЯ БУРЛАКОВА

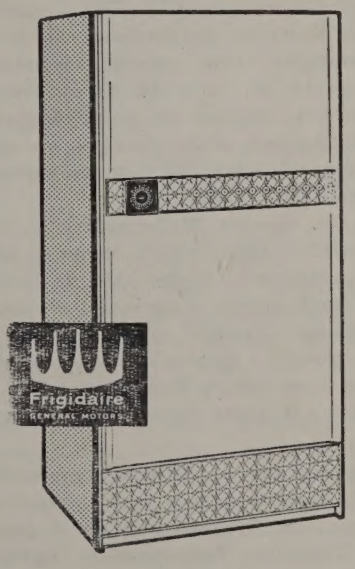

ХОЛОДІЛЬНИК МАРКИ FRIGIDAIRE

Великий вибір хатніх і конторських меблів.

Електричні прилади та інше.

Читачам "Нових Днів" — спеціяльна увага і знижка.

BURLACOFF'S FURNITURE

619 Queen St. W.

Toronto, Canada.

Tel. EM 8-6812

Музей - квартира М. К. Заньковецької

У Києві по вулиці Червоноармійській, 121, стоїть двоповерховий будиночок, де жила близько двадцяти років і померла зірка українського театру, перша народна артистка республіки М. К. Заньковецька.

У двох невеличких кімнатах на другому поверсі любовно зберігаються особисті речі, меблі, театральний реквізит М. Заньковецької і численні документи, які ще не одному поколінню шанувателів справжнього, високого мистецтва розповідатимуть про життя і творчість артистки, що принесла українському реалістичному театрові заслужені лаври.

До 100-річчя з дня народження великої артистки тут відбулося урочисте відкриття музею-квартири М. Заньковецької, в якому взяла участь мистецька громадськість столиці України, а також представники театральних закладів Москви, Львова, Запоріжжя.

З хвилюванням заходимо до цього музею, перечитуємо кожний документ, оглядаємо кожну фотографію. І не лише тому, що хочемо вшанувати світлу пам'ять прекрасної дочки народу. Йдемо сюди, бо прагнемо також відчути красу і велич незрівнянного мистецтва, і бодай тут, у музеї, зустрітися з артисткою, яка колись запалювала своїм творчим горінням, духовно збагачувала щирою грою, давала справжню естетичну насолоду глядачам, та ми, на жаль, уже не побачили її на сцені.

Початок експозиції — дитячі та юнацькі роки. Родина Адасовських, хата в селі Заньки на Чернігівщині, де народилася Марія і звідки взяла собі потім театральний псевдонім, сільські дівчата і серед них М. Заньковецька. Перші виступи на аматорській сцені, якою розпочався 40-річний творчий шлях артистки, її перші успіхи...

"Я кохалася в мистецтві. Любов до сцени стала моїм життям. Я не могла більше боротись зі своїм коханням і, порвавши зо всіма своїми, поступила на сцену". Досить прочитати ці слова М. Заньковецької, вміщені тут під виразним портретом молодої артистки (автор портрета М. Дерегус), щоб збагнути не одну сторінку цікавої, повчальної біографії й проникнути в найглибші тайни душі талановитої жінки.

Далі — знов портрет. М. Заньковецька в ролі з п'єси "Назар Стодоля" Т. Шевченка, а поряд — портрет і твори Тараса Григоровича. Із спогадів В. Чаговця довідуємося, що ця роля стояла в артистки на особливому місці. П'єсу "Назар Стодоля" вона називала "улюбленою батьковою казкою" і з нею зв'язувала свої перші успіхи. Найдорожчим було для М. Заньковецької те, що в образі Галі, у кожному її слові "почувалася душа і дума поета".

Ще одна картина невідомого художника. На ній зображена М. Заньковецька в ролі циганки Ази з однойменної вистави М. Старицького. Це та роля, у якій, за словами С. Дурилiна, Заньковецька "проспівала пісню про сміливу душу, про гордовиту волю, про безмежне кохання, і цю пісню великої артистки добре почули і вдячно сприйняли тисячі українських і російських глядачів у сірі роки реакції".

Ряд фотографій М. Заньковецької в образах Оксани ("Доки сонце зійде..." М. Кропивницького), Лимерівни ("Лимерівна" П. Мирного), Зіньки ("Дві сім'ї" М. Кропивницького). У них документально зафіксована натхненна гра артистки, яка, створюючи образ української поневоленої жінки, сміливо висловлювала зі сцени свій протест проти існуючого капіталістичного ладу. І коли далі ч таємо вміщене у центрі експозиції висловлювання Заньковецької: "Завдання театру — стати народни проникнути в народ", розуміємо, що успіхи її не випа кові, бо виконання саме цього завдання було для а тистки першочерговою метою.

Немало цікавого побачать шанувателі театру і ос ливо артисти у фотомонтажах "М. Заньковецька в ко дійному репертуарі", "М. Заньковецька в історичн п'єсах", у добірках інших матеріялів, що висвітлюю акторську творчість і громадську діяльність артист Усі вони об'єднані в експозиції про дореволюційні ро М. Заньковецької.

У другій кімнаті музею знаходимо відомості п життя і творчість М. Заньковецької в радянський час.

Великий письмовий стіл і крісло, шафа з книгам а над нею — портрет Т. Г. Шевченка, прибраний виш ваним рушником, — все тут в такому порядку, як і т ді, коли сюди приходили артисти, композитори, худо ники до першої народньої артистки Української РСР Заньковецької, яка через свою тяжку недугу була п збавлена можливости відвідувати театр, а тому перет рила квартиру на своєрідний мистецький клюб, завж відкритий для творчої молоді.

На фотографіях — перші учні і вихованці М. Зан ковецької артисти Б. Романицький і В. Любарт, колект театру імені Заньковецької, який рапортує "своїй мат сі" про творчі успіхи.

Інші експонати розповідають про те, як урочис відзначала мистецька громадськість столиці України річний ювілей творчости М. Заньковецької ще за її жи тя, якою великою втратою була смерть артистки в 19 році і якою славою овіяне ім'я М. Заньковецької у на дні.

Оглядаючи експонати музею-квартири М. Заньк вецької — ці чи не єдині документи, що передають д наступних поколінь свідчення про велику майстерніс артистки, — проймаємося гордістю за наше театраль мистецтво, яке ще на зорі свого розвитку збагатило таким дорогим самоцвітом.

**
*

Вшановуючи пам'ять корифея української сцени Заньковецької, представники театральної громадськос столиці України відвідали могилу великої артистки Байковому кладовищі. Актори театральних колектив міста, а також Московського драматичного театру, як гастролює в Києві, поклали на могилу вінки, букети ж вих квітів.

У Центральному будинку працівників УРСР відбу ся урочистий вечір, присвячений 100-річчю з дня нар дження М. Заньковецької. Із своїми спогадами про пе шу народню артистку Української РСР виступили учні й вихованці, зокрема нар. арт. СРСР Б. Романи кий, засл. арт. УРСР Є. Хуторна, ветеран сцени А. Л чицька, письменник Є. Кротевич та інші мистці, як доводилось зустрічатися з М. Заньковецькою.

("Літ. Газета", ч. 62, Київ, 5 серпня 1960).

З НОВИХ ВИДАНЬ

Митрополит Іларіон, ВІКОВІ НАШІ РАНИ, драмат ні поеми, стор. 272, видання — авторове?.. Вінніпеґ, К нада, 1960.

У книзі вміщено п'ять драматичних віршованих поем: Невинна кров, Воскресення України, На чужині, За Україну, В обіймах страждання.

Олександер Оглоблин, ЛЮДИ СТАРОЇ УКРАЇНИ, з портретом автора, передмовою, післясловом, джерелами й літературою та з покажчиком імен, стор. 327, в-во "Дніпрова Хвиля", Мюнхен, Німеччина, 1959.

Ця прецікава книжка — нариси про визначних українських людей 18 століття. Написана легко, цікаво, із знанням справи. Її можна рекомендувати кожному культурному українцеві, який цікавиться історією свого народу і його боротьбою з російським окупантом.

Олександра Копач, НЕПОВТОРНІ ДНІ, історичні нариси, обкладинка Галини Новаківської, стор. 48, видавництво "Наша Мета", Торонто, 1960 р.

І. Хміль, ГОМІН ПОЛІССЯ, поезії, стор. 243, видання "Бібліотеки літопису Волині", накладом автора, Вінніпеґ, Канада, 1960.

Непоправна помилка редакційної колеґії "Бібліотеки літопису Волині" і автора в тім, що книжка не скорочена принайменше вдесятеро: тоді, можливо, її можна було б рецензувати чи сказати бодай кілька слів про неї. Навіть дуже талановитому авторові, з доброю літературною школою і досвідом не так легко написати поезій на 243 сторінки великого формату. Деякі визначні поети за весь свій творчий вік стільки не написали!

Олександра Черненко, ЛЮДИНА, поема на 18 пісень, стор. 62, в-во "Київ", Філядельфія, США, 1960.

Чия обкладинка — невідомо, чиї віньєти та акапіти — теж не позначено. Гарний друк, добрий папір, ціна й тираж не позначені.

Олег Лисяк, ЛЮДИ ТАКІ ЯК І МИ, повість, стор. 345, мовно-літературний редактор В. Давиденко, післяслово Зенона Тарнавського, обкладинка М. Левицького, портрет автора — П. Андрусів, в-во "Гомін України", Торонто, 1960.

Не кажемо нічого про сам твір, але книжка ця має епохальне значення. Уявіть собі, що бандерівці, врешті, додумались, що видавати поспіль непись менні книжки є не тільки безчестя, а й національний злочин, і вже почали давати рукописи на мовну редакцію! Та ще й кому давати — В. Давиденкові, людині цілком грамотній і культурній та ще й вельми вправній у редакторському фаху! Хіба це не початок нової епохи в бандерівському русі? Важко сказати, що зробив В. Давиденко з твором, бо редактор твору не напише і письменникові власного мовостилю не створить, але мусимо сказати нашим читачам: можете цю книжку читати — рук об неї не замараєте!

Наших же найщиріших друзів з "Гомону України" щиро вітаємо з появою ПЕРШОЇ грамотної книжки у їх видавництві! Дай вам, Боже, врешті, додуматись до того, що краще видати грамотну книжку, ніж друкувати "Дружні листи до редактора Волиняка", у яких вперто обстоюється російську фразеологію в українській мові і захвалюється "часом зовсім не погані" російські джерела...

"ВІЛЬНА УКРАЇНА", журнал української визвольної думки, рік VII, ч. 26, 1960, стор. 72+4 обкладинки, і ч. 27, стор. 64+4, видання Української Вільної Громади, Детройт, США.

Поруч із цікавими статтями Д. Солов'я, С. Ріпецького, В. Лисого та інших авторів, у ч. 27 цього журналу продовжується "соціялістична атака" на УНРаду та її Виконний Орган, що ми вважаємо зовсім безпотрібним і нічим не виправданим, бо УНРада мусіла припинити співпрацю з АКВБ, якщо його радіостанція "Свобода" саботує навіть ухвали Конґресу США у справі тижня поневолених націй. І тут ніяка "атака" нічого не поможе — більшість українців таки лишиться по стороні ВО УНРади.

Богдан Рубчак, ПРОМЕНИСТА ЗРАДА, поезії, обкладинка Анатоля Коломийця, стор. 48, в-во Нью-Йоркської Групи ("модерністів" — Ред.), Нью-Йорк — Чікаґо, 1960.

Василь Іванис, СТЕЖКАМИ ЖИТТЯ, спогади, книга II, Крижаний похід ген. Л. Г. Корнілова на Кубань і втеча генерала А. Денікіна під захист німців, передмова і портрет автора, книга ілюстрована цілим рядом фот, покажчик імен, покажчик міст, станиць, сіл, хуторів, аулів, стор. 366, тираж 1000 прим., ціна — 3.00 дол., в-во — ??? (здається, "Українські Вісті"), Новий Ульм, Німеччина, 1959 р.

Ці спогади — це фактично історія Кубанщини. Її варто прочитати всім українцям, а особливо українським "козакійцям" — може б вони стали нормальними українцями Бо коли ще якось можна погоджуватись і толерувати державно-політичні прагнення частини козаків, то ніяк не можна спокійно сприймати "наукові теорії", що українці походять від Каїна, а українські кубанські козаки, якщо не від самого Адама, то хоч "впрост" від скитів та сарматів, тому вони звуться козаками, а не українцями...

У книзі багато фот, документів. Мова книжки — нижче середнього еміґраційного (поганого значить!) рівня, що дуже знижує вартість цієї винятково якісної й потрібної великої праці. Ми радили б третій том спогадів дати на мовну редакцію вправному культурному редакторові.

Василь Чапленко, ПРОПАЩІ СИЛИ, українське письменство під комуністичним режимом, 1920—1933, стор. 141, видання УВАН, Вінніпеґ, Канада, 1960.

М. Верховинець, НА РУЇНАХ І ПУСТЕЛЯХ ДАЛЕКИХ, руйнація українських святинь у Польщі, ілюстрована багатьма фотами, обкладинка Романа Пачовського, стор. 116, видання "Українського Народного Слова", Пітсбурґ, США.

Ігор Шанковський, КВІТНЕВА ДАНЬ, збірка поезій, з портретом автора, чия обкладинка — невідомо, стор. 115, в-во "Дніпрова Хвиля", Мюнхен, Німеччина, 1958.

Осип Данко і Мирослав Лабунька, РІЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОГРАФІЇ, 1957, загальна редакція В. Дорошенка, технічна редакція — Іван Замша, стор. 64, видання УВАН, Нью-Йорк, 1960.

"Голос Комбатанта", журнал Об'єднання б. Вояків-Українців в Америці, ч. 6/12, літо 1960, стор. 32+4 (обкладинка).

Звертаємо ласкаву увагу наших комбатантів, що вони калічать російське слово — правильно по-російському буде не "бувший", а "бывший". По-українському ж буде таки "колишній". Між іншим, дуже гарне слово і ми б його ніколи не проміняли на скалічене російське...

Приймається передплата на дитячий місячний журнал

СОНЯШНИК

Журнал має 20 сторінок друку, багато ілюстрацій, друкується на гарному папері, кольоровий друк.

Передплата на рік:

Канада — 3.00 дол., США — 3,50 дол.,

Австралія й Англія — 20 шіл.

Ціна окремого числа — 30 центів, в Англії й Австралії — 2 шіл.

Замовлення і все листування слати на адресу "Нових Днів".

НОВА П'ЄСА В. МИНКА

Відомий український драматург В. Минко написав нову комедію "Жених з Аргентини". Герой п'єси — Іван Савчук, він же Хуан, він же й Джон. Ці імена він одержав у чужих країнах, де пройшло його життя. Мета і мрія його життя дуже прості: збудувати котедж і вигідно одружитися. Справа кінчається тим, що Іван Савчук — він же Хуан, він же Джон — залишається без праці, а до того ще нема ні котеджа, ні дружини... Іван Савчук приїздить в Україну. Та з ним переїздять і всі його звички, набуті в "капіталістичному оточенні". На цьому й побудовано конфлікт комедії.

Нова комедія В. Минка піде в київському театрі ім. Ів. Франка та в харківському театрі ім. Т. Шевченка (колишній "Березіль").

("Театр", ч. 7, Київ, 1960).

ОДНА ІЗ СЕРІЇ НОТАТОК ПРО ПРОВІНЦІЙНІ ЗАКОНИ, ЯКІ ЦІКАВЛЯТЬ, АБО СТОСУЮТЬСЯ НОВИХ КАНАДЦІВ

Закони в Онтаріо

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ДО КОГО ЗВЕРТАТИСЯ У СПРАВАХ ЦИВІЛЬНОГО І КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ОНТАРІО?

Ви, як канадець, повинні знати про Департамент Генерального Прокурора ("Атторні Дженерал"), який відає законами в Онтаріо. Цей департамент складається головним чином з двох відділів, які займаються: 1) Кримінальним правом, 2) Цивільним правом. Ці закони безпосередньо впливають на працю Онтарійського уряду. Часом і вам буде потрібно охорони одного із цих законів, **тому ми радимо вам вирізати це оголошення і затримати його собі, як довідку.**

Функції Департаменту Генерального Прокурора, до якого належить кримінальне і цивільне право, виконують 19 таких відділів:

Директор публічного оскарження — Цей урядник є відповідальний разом зі своїм персоналом за застосування кримінального права у провінції через місцевих прокурорів під короною.

Законодавча Рада — відповідальна за приготування законів-проєктів для внесення їх перед законодавчу владу.

Інспектор правних канцелярій — Він є начальником сторонніх канцелярій магістратів, прокурорів під короною, судових канцелярій та їхніх урядників.

Координатор судової адміністрації — Він відповідальний за уможливлення переслухань у різних судах.

Онтарійська провінційна поліція — Ця служба складається з 1849 умундированих осіб та 299 цивільних осіб і має нагляд над такими районами провінції, які не мають своїх власних поліційних одиниць.

Служба нагляду над умовно засудженими — Цьому відділові підлягає система нагляду над малолітніми і повнолітніми, які є умовно засуджені.
ми і повнолітніми, які є умовно засуджені.

Онтарійська комісія цінних паперів — Цей відділ має юрисдикцію над продажем цінних паперів в Онтаріо.

Директор права на посідання — Цей урядник розглядає певні права на посідання землі у провінції включно з реєстрацією.

Службовий опікун — Цей відділ відповідальний за належний заряд майном, яке припадає дітям по смерти власника.

Публічний охоронець — Цей відділ відповідальний за нагляд над майном осіб, що перебувають у шпиталях для психічно хворих.

Маршал пожеж — Цей відділ відповідальний за гашення пожеж та в співпраці з муніципалітетами запобігає пожежам. Він теж має найкраще споруджений пожежний каледж у Коммонвелті.

Кримінальна лябораторія при Генеральному Прокуророві — Це одна з найкраще споруджених кримінальних ляборатерій на континенті. При допомозі її наукового досліду викриваються кримінальні злочини.

Звітодавці при Найвищому Суді — Вони приналежні до Найвищого Суду й документують судові справи.

Книговод-експерт при Найвищому Суді Онтаріо — Ця канцелярія робить вклади і завідує грішми, які вплачено до суду ще до судового вироку.

Ревізор, судово-кримінальні рахунки — Ця канцелярія перевіряє рахунки, які виникли у висліді судових вироків в адміністративно незорганізованих районах, а також рахунки, які виникли при виборах до Асамблеї.

Департамент асекурації (підлеглий Генеральному Прокуророві) — Цей департамент наглядає за асекураційними законами у провінції. Він теж видає ліцензії асекураційним агенціям, агенціям від купна і продажу нерухомостей і агенціям від збирання боргів. Крім того він завідує законом моргеджевих брокерів 1960.

Hon. A. Kelso Roberts, Q.C.
Attorney General

Ближчі інформації можна одержати від:

THE DEPARTMENT OF THE ATTORNEY-GENERAL

Main Office, Room 213 — Parliament Buildings, Toronto

ONTARIO